

အခန်းကြီး (၃)

ဒါဝင်၏ ပုန်ကန်ထကြွမှု

ကမ်းဘရိ(ချ်) (Cambridge) ကျောင်းတွင် ရုန်ကန်လှုပ်ရှား ခဲ့ရသော သူ၏ စာသင်နှစ် (၃)နှစ်သည် ဂျွန်စတီဗန်(စ်)ဟန်စလိုး (John Stevens Henslow) အတွက်မှ လွဲ၍ ကမ်ဘရိတ်(ချ်) ကျောင်း၌ ရှိသော သူ၏အချိန် များသည် စောစောစီစီးကျဆုံးခြင်းများနှင့် အဆုံး သတ်ခဲ့သည်။ ထိုငယ်ရွယ်သော သဘာဝသိပ္ပံပါမောက္ခသည် ဒါဝင်ကို သူချစ်မျက်နှိးသော သဘာဝတရားနှင့် ဆိုင်သော သိပ္ပံပညာရပ်ကို ပြုလုပ်ရန် ပေးကမ်းခဲ့သည်။ မှန်ပါသည်။ ကျောင်း တတ်ရန်ပင် စိတ်ဓါတ် ကျစေသော ကတ္တီကများရှိနေခဲ့ကြပြီး၊ စက္ကူထုပ်များ သည် ဒါဝင်အတွက် မှတ်ဉာဏ်အထဲ၌ မှတ်သားနိုင်ဖို့ရန် အဓိပ္ပါယ်မရှိသော သတင်းအချက်အ လက်များဖြစ်ကြသည်။ သူသည် ဆရာဝန်ဖြစ်လာဖို့ရန် မောပန်း၊ ကျန်းမာခဲ့ သည်။ ငယ်ရွယ်သောဒါဝင်သည် ယခု စိတ်အားထက်သန်မှုမရှိ သော်ငြား လည်း၊ အင်္ဂလိကန်ဘုန်းတော်ကြီးဖြစ်ဖို့ရန် လမ်းကြောင်းပေါ်တွင် ရှိနေခဲ့ သည်။ သို့သော်လည်း သူ၏အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလမ်းကို အသစ်တ ဖန် ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး၊ ဟန်စလိုး (Henslow)သည် ချား(လ်)ဒါဝင်ကို သူ၏ လက် အောက်တွင်ထားကာ၊ သူစိတ်အားထက်သန်စွာ ထွေးပိုက်ခဲ့သော စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ရာ အသစ်သောကမ္ဘာကို ဖွင့်ပေးပြီးနောက်၊ ဤပြောင်း လဲခြင်းသည် အစဉ် အမြဲပင်ဖြစ်သည်။

ဟန်စလိုးသည် သူ၏ ကျွမ်းကျင်မှု၊ အသိပညာနှင့် လက်ကိုင် ထားသော အမျိုးအစားများစုဆောင်းခြင်းများ၌ စိတ်အားထက်သန်မှုကို ဒါဝင်ကို ဝေမျှခဲ့သည်။ သူသည် ဒါဝင်ကို သဘာဝအပြင်ဘက်၌ရှိသော လေ့လာနိုင်သမျှ သောအရာအားလုံးဖြစ်သည့် အပင်များ၊ ပိုးမွှားများ၊ ကျောက်တုံးများကို မည်သို့ အားဖြင့် အမျိုးအစားခွဲခြားရမည်ကို ပြသခဲ့သည်။ ထိုအရာသည် ကမ်းဘရိတ် (ချ်)ကျောင်း၌ ပြဒါန်းထားသော သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၏ အစိတ်အပိုင်း မဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း သူအနှစ် သက်ဆုံးသော ဆရာနှင့်အတူ ဤသင်ရိုးညွှန်းတမ်း အပြင်ဘက်၌ရှိသော အတွေ့အကြုံသည် သူ့ဘဝ၏ လမ်းကြောင်းကို ဦးတည် ရာပြောင်း ပေးခဲ့သည်။ “ပါမောက္ခ ဟန်စလိုးသည် ကျွန်ုပ်၏ အသက်မွေးဝမ်း ကြောင်းတစ်ခုလုံးကို အခြားသူများထက် လွှမ်းမိုးခဲ့သောအနေအထားဖြစ် သည်” ဟု ဒါဝင် ရေးသားခဲ့သည်။

၁၈၂၂ခုနှစ်၌ ဂျွန်စတီဗင်ဟန်စလိုးသည် ကမ်းဘရိတ်(ချ်)သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး၊ သူ၏ကျောင်းသူ/သားများကို လမ်းကြောင်းတည့် မတ်ပေးရန် စေတနာရှိသော တက်ကြွသော လူငယ်ပါမောက္ခအဖြစ် တွင်းထွက် ဓါက်သတ္တု ပညာဌာန၌ ပါမောက္ခရာထူးကို ယူခဲ့သည်။ ဟန်စလိုး ၏ သင်ကြားသောဆရာ များသည် ဖျော်ဖြေပေးနေကြောင်းကို အကိုကြီး အီးစမုစ် (Erasmus)သည် ကမ်းဘရိတ်(ချ်)မှနေ၍ စာရေးသားခဲ့သည်။ ကမ်းဘရိတ်(ချ်)သို့ ဒါဝင်ရောက် လာသောအခါတွင် သူသည် ၁၈၂၈ခုနှစ် မှစ၍ ရုက္ခဗေဒဌာနတွင် ပါမောက္ခ ရာထူးယူခဲ့သော ဟန်စလိုးကို ရှာတွေ့ ခဲ့သည်။ ဒါဝင်သည် ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ ပုံဥမာများပါဝင်သည့် ပြတ်သားသော သူ၏ ပါမောက္ခများကြောင့် ဟန်စလိုးကို ချီးကျူးခဲ့သည်။

ဒါဝင်သည်လည်း ဟန်စလိုး ဦးဆောင်သော လေ့လာရေးကွင်း ဆင်းမှုများသို့ သွားရောက်အခွင့်ကို ကြိုက်နှစ်သက်ခဲ့သည်။ “ပါမောက္ခသည် လေ့လာရေးခရီးစဉ် ကွင်းဆင်းမှုများသို့ တက္ကသိုလ်၏ အချို့ သော အဖွဲ့အဝင်များအပါအဝင် သူ၏ တပည့်များကိုဝေးကွာသော နေရာများသို့ ခြေလျင်အားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဇိမ်ခံဘတ်စကားအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ မြစ်အတွင်းတွင် သမ္ဗန်မော်တော်အား ဖြင့်ဖြစ်စေ ခေါ်ဆောင်သွား လေ့ရှိပြီး၊ လေ့လာခဲ့ပြီးသော ရှားပါးသည့် အပင်များနှင့်တရိစ္ဆာန်များအ ကြောင်းကို ပြန်လည်ပို့ချခဲ့သည်” ဟု ဒါဝင်ရေးသားခဲ့သည်။ ဒါဝင်သည် ဟန်စလိုးနှင့်အတူ ခြေလျင်ခရီးထွက်ခြင်းကို ကြိုက်နှစ်သက်သည်။ ထိုလေ့လာရေးခရီးစဉ်များသည် ဒါဝင်အတွက် ကြည်နူးဖွယ်ရာ ကောင်း သော အရာများဖြစ်ကြသည်။

ဟန်စလိုးသည်လည်း ဘွဲ့မရသေးသော တက္ကသိုလ်ကျောင်း သားများအတွက် အမျိုးမျိုးသော သိပ္ပံပညာနှင့်ဆိုင်သော ဆွေးနွေးခြင်း များကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် သောကြာ နေ့ညတိုင်း သူ၏အိမ်၌ ပြုလုပ်ပေးခဲ့သည်။ ချားလ်ဒါဝင်သည် သူ၏ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားခြင်းနှင့် ဟန်စလိုး ပေးကမ်းခဲ့သော အသိပညာ အားလုံးကို လုံးစေ့ပတ်စေ့ အရသာခံစားခဲ့ သည်။ ဒါဝင်သည် ဟန်စလိုး၏ အသက်တာနောက်ဆုံးအချိန်ကာလ၌ တည်ဆောက်သည့် ခင်မင်မှုနှင့် သူဖြစ် ချင်ခဲ့သည့် အရာများကို မြင်တွေ့ ခဲ့သည်။

သူ၏ဆရာနှင့်အတူ ဒါဝင် အာရုံစိုက်နစ်မွန်းနေသောအရာသည် အလွန်ပင်ခိုင်မြဲခဲ့ပြီး၊ ကမ်းဘရိတ်(ချ်)၌ သူ့ကို ဟန်စလိုးနှင့် လျှောက်လှမ်းသော သူဟူ၍ သိလာကြသည်။ “ပါမောက္ခသည် ချား(လ်)အထဲ၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းကို ပြုလုပ်ခဲ့သော မှန်ကန်သောဆရာတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး၊ သူသိရှိသော အပင်များ၊ ကျောက်တုံး များနှင့် ကျောက်တုံးများ၏ အလွှာ၊ သင်္ချာ၊ ပိုးမွှားများ၊ ဓာတုဗေဒ ပညာရပ်နှင့် ထိုထပ်ပိုများသောအရာများကို သင်ကြားပေးခဲ့သည်။ ဟန်စလိုးသည် ဒါဝင်ကို သဘာဝနှင့် ဆိုင်သော သိပ္ပံပညာအတွက် သူ၏စိတ်အား ပြင်းပြမှုကို လှုံ့ဆော်ခဲ့ပြီး၊ လက်ဆင့်ကမ်းခဲ့သည်။

ကမ်းဘရိတ်(ချ်)၌ သူ၏နောက်ဆုံးနှစ်တွင်ဒါဝင်ကိုသင်ကြားပေးသော ဆရာအဖြစ်ထမ်းဆောင်ခဲ့သော ဟန်စလိုးသည် သဘာဝတရားပညာရှင်တစ်ယောက်သာမဟုတ်ဘဲ၊ လူများစွာ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးအ လွန်ကောင်းသော သင်းအုပ်ဆရာတစ်လည်းဖြစ်ပါသည်။ သူသည် ၁၈၂၄ခုနှစ်၌ သန့်ရှင်းသော ဝိညာဉ်တော်၏ အမိန့်ကိုရရှိခဲ့သော၊ အင်္ဂလန်အသင်းတော်၏ အမှုတော်ဆောင် သိက္ခာတော်ရ ဆရာတစ် ယောက်ဖြစ်ပြီး ဘုရားသခင်၏ အမှုတော်ထဲတွင် အစေခံရန် စိတ်နှလုံး သားရှိသူဖြစ်သည်။ သူသည် ၁၈၃၇ခုနှစ် ဆူဖ်ဖော့က် (Suffolk)၌ ဟိ(တ်)ချန်(မ်) (Hitcham)၌ ပါမောက္ခချုပ်ဖြစ်လာပြီး၊ သူ၏သိုး များအတွက် သူ၏အသင်းတော်အတွင်းတွင် နေထိုင်ကြသောသူများ၏

ဝိညာဉ် ရေးရာနှင့် စိတ်ခံစားမှုနှင့်ဆိုင်သော လိုအပ်ချက်များ၌ ထိန်းသိမ်း စောင့်ပေးသော စစ်မှန်သော သိုးထိန်းကောင်းတစ်ယောက်လည်း ဖြစ် သည်။ ဒါဝင်သည် ဟန်စလိုး၌ ရိုးသားခြင်းနှင့် ခရစ်တော်ဆီသို့ ဆက် ကပ်အပ်နှံမှုပေးပြီးအသက်ရှင်သောသူအဖြစ်မြင်ခဲ့သည်။ သူ၏အကြောင်း ကို ဒါဝင်ရေးသားခဲ့သည်မှာ

သူသည် နက်ရှိုင်းသောဘာသာတရားကိုရှင်ရှိုင်းခဲ့သည်။ အလွန်သမား ရိုးကျသောအရာသည်တနေ့၌ ကျွန်ုပ်ကို သူပြောသည်မှာ အကယ်၍ ၃၉ ခုမြောက်သော ဆောင်ပါးများ၏ စကားလုံးများကို ပြင်ဆင်ခဲ့ရမည်ဆိုလျှင် ကျွန်တော်ဝမ်းနည်းကြေကွဲသင့်ပါသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ သူ၏အ ကျင့်စရိုက်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရည်အချင်းများသည် နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ချီးမွမ်းဖွယ်ရာပင်ဖြစ်သည်။ သူသည်မာနကြီးသောအရိပ်အရောင်နှင့် အခြား သောအရေးမပါသော ခံစားမှုများ ကင်းရှင်းသူဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ် (သို့မ ဟုတ်) သူ၏ကိုယ်ပိုင်စဉ်းစားခြင်းများသည် အလွန်သေးသည်ဟု တွေးထင်သောသူကို ကျွန်ုပ်တစ်ခါမျှ မမြင်ဘူးခဲ့ပါ။ သူ၏စိတ်တိုခြင်းသည် လည်း သတိပေးခြင်းနှင့်ယဉ်ကျေးသော အမှုအရာများနှင့်အတူ တည်ငြိမ် စွာ ကောင်းမွန်လှသည်။ ။

သူသည် ကိုယ်တိုင်ရေးအထုပတ္တိ (သို့မဟုတ်) များပြားသော စာများကို မစွန့်လွှတ်ခဲ့သော်လည်း ဒါဝင်နှင့်တူသောအခြေ အနေတူညီ ခဲ့ပြီး၊ ထိုပညာတတ် သင်းအုပ်၏ အတွင်းသဘောကိုပေးသော ဟန်စလိုး ၏ တရားဟောချက်ကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ခရစ်တော်၏တရားဒေ သနာသည် လူသားအားလုံးအတွက် အခမဲ့ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့သည်။

“ခရစ်တော်ထံ၌ရှိသော ရှိရှိုင်းခြင်း”သည် သင်ကြားခဲ့ခြင်းကဲ့သို့ မြောက်မြားစွာသော အကွာရာမဲ့ခြင်း၏ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ နားလည်သဘော ပေါက်ခြင်း၏နည်းလမ်းသည် သန့်ရှင်းသောဝိညာဉ်တော်၏ အလုပ်အား ဖြင့်ဖြစ်ပြီး၊ နားလည်ခြင်းအားဖြင့် မဟုတ်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်ယုံကြည် ပါသည်။

အာဒံဆွတ်ချ်ဝိ(ခ) (Adam Sedgwick)သည် ကမ်းဘရိတ်(ချ်)ရှိ ဒါဝင်ပေါ်သို့ လွှမ်းမိုးသော အခြားသောအဓိက ပညာသင်ကြားရေးကို သက်သေပြခဲ့သည်။ ဆွေ(တ်ချ်) ဝိ(ခ)သည် ၁၈၁၈ ခုနှစ်၌ ကမ်းဘရိတ်(ချ်)တွင်ဘူမိဗေဒဌာန၌ လက်သမားဆိုင်သော ပါမောက္ခဖြစ်လာခဲ့ပြီး၊ ၅၅နှစ်ထိတိုင် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ သူသည် ဩဇာ နှင့်ပြည်စုံသော ဘူမိဗေဒပညာရှင်တစ်ယောက်ပြီး၊ ဟန်စလိုးနှင့်ရင်းနှီး သောမိတ်ဆွေတစ်ယောက်ဖြစ်သည်။ သူတို့နှစ်ဦးသည် ဘာသာရေး၊ အ ချစ်စစ်၊ မှားယွင်းခြင်းကို အလွန်မုန်းတီးခြင်း စသည်တို့၌ တစ်တစ်တ ဘောတည်းဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် တိကျသောသဘောတူညီချက်ထဲ ၌ရှိသောသူများဖြစ်ကြသည်။

ဆွတ်ချ်ဝိ(ခ)သည် အင်အားကြီးမားပြီး၊ အာရုံကိုညှိယူဖမ်းစား ထားသောပို့ချချက်များကို အာရုံညှိယူဖမ်းစားတင်ဆက်ခဲ့သူ ဘူမိဗေဒကို စိတ်လှုပ်ရှားသော ပါမောက္ခဖြစ်ပြီး၊ လူထု၊ စိတ်ဝင်စားမှုရှိသော မြောက်မြားစွာ၊ နှင့် အထူးစိတ်ပါဝင်စားကြသော ပရိတ်သတ်များထံသို့ ဖွင့်ချပေး ခဲ့သည်။ သူ၏မေတ္တာရပ်ခံချက်သည် ဆွတ်ချ်ဝိ(ခ)၏ စကားများထဲ၌ ပါဝင်သော အကောင်းဆုံးသော ပေါင်းရုံဖော်ပြချက် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ “မင်းကိုဘူမိဗေဒ ပညာရပ် အားလုံးသင်ကြားပေးဖို့ရန် ငါကတိမပေး နိုင်ဘူး” ။ အကယ်၍ သူသည် ဆွတ်ချ်ဝိ(ခ)၏ စကားပြောကောင်း ခြင်းနှင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ပို့ချချက်များကို တတ်ရောက်ခဲ့ မယ်ဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်သေချာလောက် ကျွန်ုပ်ပြု လုပ်ခဲ့သော ဘူမိဗေဒထက် စောစီးစွာ ဘူမိဗေဒပညာရှင်တစ်ယောက်ဖြစ်လာနိုင်သည်ဟု ဒါဝင်ရေး သားဖော်ပြခဲ့သည်။

အသက်ရှင်သော ပုံသဏ္ဍာန်များအားလုံးသည် အမျိုးအစားထဲ၌ သူတို့သည်ဖန်ဆင်းခြင်းခံခဲ့ရသော သမ္မာကျမ်းစာနှင့်ဆိုင်သော “မျိုးရိုး” အတွင်း ထာဝရတည်ရှိသော၊ မပြောင်းလဲနိုင်သောအရာများ ဖြစ်ကြသည် ကို ဆွတ်ချ် ဝိ(ခ)နှင့် ဟန်စလိုးသည် လက်ခံယုံကြည်ကြသည်။ ဆွတ်ချ်ဝိ(ခ)သည်လည်း ၁၈၁၇ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်အသင်းတော်၌

သိက္ခာတော်ရခဲ့သော ခရစ်ယာန် ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ယောက် ဖြစ်ပါသည်။ သူသည် ကျောက်များ၌ အလွှာကို သက် သေပြရန် အနည်ကျနုန်း ကျောက်လွှာထဲ၌ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို အသုံးပြုမှုတွင် နာမည်ကြီးလာသူ ဝီလျန်စမစ်အားဖြင့် အလွန်လေးလံစွာ လွှမ်းမိုးခံခဲ့ရသည်။ ခြားနားသော ကျောက်တုံးများအလွှာများ၌ အနည်းငယ်သော ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများ၏ အမျိုးစားများသာဖြစ်ကြပြီး ထို ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း များသည် ကျောက်လွှာများကို အဆုံးအဖြတ်ပေးရန် အသုံးပြုနိုင် ကြသည်ဟု စမစ် အဆိုပြုခဲ့သည်။ ဤကျောက်လွှာများသည် သမ္မာကျမ်းစာ၏ ရေတွက်ချက်ဖြစ်သော အနှစ် ၆၀၀ မဟုတ်ဘဲ၊ နှစ်သန်းပေါင်းများစွာအချိန်ကြာ ဖြစ်လာခဲ့ကြကြောင်း စမစ်ယုံကြည်ခဲ့သည်။ စမစ်သည် ပထမဦးဆုံး အင်္ဂလန်၏ဘူမိဗေဒနှင့်ဆိုင်သော မြေပုံများနှင့် သိသာထင်ရှားသော အလွှာ၊ အထပ်များကို ရေးဆွဲခဲ့သော Wales ကို ထုတ်လုပ်ခဲ့သည်။ အလွှာအထပ်မှ ဖြစ်ပွားခြင်းကို ဆေ့တ်ချိတ် (စ်) ကောက်ချက်ချခဲ့သည်မှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်ကာလအချိန်များ၌ ဖြတ်ကျော်သွားသော အလွန်ဆိုးရွားပြင်းထန်သော သဘာဝကပ်ဆိုးအဖြစ် အပျက်ရှိခဲ့သည်ဟု ကောက်ချက်ချခဲ့သည်။ ဤနောက်ဆုံး ရုတ်တရပ်ဖြစ်ပွား သွားခြင်းသည် ဟန်စလိုးပြီးပြည့်စုံစွာ ဝေငှခဲ့သော ရှုထောင့်၊ နောဇရေလွမ်း မိုးခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဆေ့တ်ချိတ်(စ်) ယုံကြည်ခဲ့သည်။

ဟန်စလိုးနှင့် ဆေ့တ်ချိတ်(ခဲ)တို့သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင်အလွန် ဂုဏ်သတင်းကြီးမားသော တက္ကသိုလ်တစ်ခုဖြစ်သော ကမ်ဘရိတ်(ချ်) တက္ကသိုလ်၌ ဆေ့တ်ချိတ်(ခဲ) ထင်ပေါ် ကျော်ကြားခြင်းကြောင့် ရုတ်တရပ် ပွားသည့် ကပ်ဘေးကို လေ့လာသူ၊ စိတ်ဝင်စားသောသူအဖြစ် ဖော်ပြခြင်း ခံခဲ့ကြသည်။ ဆေ့တ်ချိတ်(ခဲ) သည်လည်း ဩဇာအာဏာနှင့် လွှမ်းမိုးသော လန်ဒန် ဘူမိဗေဒနှင့်ဆိုင်သော အသင်းအဖွဲ့အတွင် ဥက္ကဋ္ဌတစ်ယောက် အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

ကြီးမားသော အလျှော့ပေးခြင်း

၁၈၂၀ခုနှစ်တွင် ရေပန်းစားခဲ့သော ကမ္ဘာမြေကြီး၏ အသက် အယူအဆသည် အနှစ် ၆၀၀ မဟုတ်ဘဲ နှစ်သန်းပေါင်း သို့မဟုတ် မီလျံယံဖြစ်သည် ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဖြစ်နိုင်သော အစိတ်အပိုင်းအတွက် ကပ်ဘေးကိုလေ့လာသော ပညာရှင်များသည် လက်ရှိအခြေအနေအဖြစ် သည့် ဘူမိဗေဒနှင့်ဆိုင်သော အလွှာများ ပြုလုပ်နေသကဲ့သို့ နောဇ၏ရေ လွှမ်းမိုးခြင်းကို စေ့စေ့စပ်စပ်ကြည့် ရှုခဲ့သည်။ ပြင်သစ်၌ ပြင်သစ်၏ ကျော်ကြား သူအဖြစ် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းခံရသော ခန္ဓာဗေဒလေ့လာရေးပညာရှင်၊ ကျောရိုးရှိ သတ္တဝါ များ၏ သွေးဖြူလေ့လာသော ပါရဂူ (Paleon-tologist)ဖြစ်သော ဂျော့ချ်ကူဗီယား (Georges Cuvier) သည် ဘုရားသခင်သခင် ဖန်ဆင်းခဲ့သောအသစ်သော ဖန်ဆင်းခြင်း များသည် အရင်ကျသောဖန်ဆင်းခြင်းထက်ပို၍ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးသောအရာတစ်ခုဆီ တိုင်းပြီးပြီးနောက်များပြားစွာသော ကပ်ဘေးဒဏ်များကိုအ ခြေခံ၍ အဆိုပြုခဲ့သော ကမ္ဘာကြီး၏ အယူအဆဆိုသည့် သူ၏အယူအ ဆကို ၁၈၁၃ခုနှစ်၌ ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ကပ်ဘေးဒဏ်များကဲ့သို့သော နောက်ဆုံးသောဘေးဒဏ်သည် နောဇ၏ ရေလွှမ်းမိုးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ကူဗီယား (Curvier)သည် ဤအစီအစဉ် တကျသွားနေသောအရာကို “တိုးတက်ပြောင်းလဲရေးဝါဒ” သို့မဟုတ် “တိုးတက်ပြောင်းလဲသော ဖန် ဆင်းခြင်းဝါဒ” အဖြစ်ခေါ်ဆိုခဲ့သည်။

ဂုဏ်သတင်းကြီးပြီး ဩဇာကြီးမားသော အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ် ၌ အာဒံ ဆေ့တ်ချိတ်(ခဲ)နှင့် အရေအသွေးတူသောသူသည် ဝီလျန်ဘူလန် (William Buckland)ဖြစ်ပြီး သူသည်လည်း နှစ်သန်းပေါင်း အယူအဆကို ထောက်ခံခဲ့သူ နာမည်ကြီးသော ဘူမိဗေဒပါမောက္ခတစ်ယောက် လည်းဖြစ်သည်။ ဘူလန် Buckland သည်အခြားသောအင်္ဂလန်

အသင်းတော်၏ ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး၊ ထိုဘူမိဗေဒသည် ဖန်ဆင်းခြင်းအထောက်အထားကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊ ဘုရားသခင်၏ ဆက်လက်တည်ရှိခြင်းထောက်ပံ့ခြင်း၊ စကြာဝဠာဆိုင်ရာ ကပ်ဘေးဒဏ် ဖြစ်သော နောဇရေလွှမ်းမိုးခြင်းတို့၏ ငြင်းဆိုသည့်အချက်ကို ကျော်လွန်၍ သက်သေပြလုနီးပါး ကိုးကွယ်မှုဘာသာအယူဝါဒအားဖြင့် သဘာဝတရားကို အတည်ပြုကာ၊ ကမ္ဘာဦးကျမ်းနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသည်ဟု ရှင်းပြခဲ့သော ဖန်ဆင်းခြင်း၏စာရေးဆရာ တာရီ မိုးတာဆန် (Terry Mortensen) ကဲ့သို့ပင် အခိုင်အမာ ပြောဆိုခဲ့သည်။

၁၈၂၈ခုနှစ်၌ ဒါဝင်သည် ကမ်းဘရိတ်(ချ်)သို့ ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် ရှေးကျသော ကမ္ဘာကြီး၏ အသက်ကိုယူဆနေ သောအချိန်တွင် ဘူမိဗေဒ၏ ရှာဖွေတွေ့ရှိခြင်းများနှင့်အတူ ကမ္ဘာဦးကျမ်း ဖြစ်ပျက်ပုံနှင့် လိုက်လျော ညီထွေစေရန် ပညာသင်ဆုများ၌ မရေမ တွက်နိုင်သော ဖိအားပေးမှုကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ များပြားလှသော ကမ္ဘာဦး ကျမ်း၏ ပြန်လည်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူချက်များသည် ထိုအထဲ၌ ဖော်ပြခဲ့ သော ဘောင်အတွင်း အချိန်ကိုဆွဲဆန်ရန် ပေးခဲ့သည်။ တစ်ခုသော ကွာဟချက် အယူအဆ (Gap theory)သည် ကမ္ဘာဦး ကျမ်းအခန်းကြီး ၁ အခန်းငယ် ၁နှင့် ၂အကြား နှစ်ကာလအလိုက်စဉ် ထားသော ကြီးမား သော ကွာဟချက်ကို အကြံပြုခဲ့ကြသည်။ ၁. ထိုအချိန်၌ အခြားသော ပြန်လည်အနက်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူချက် မိတ်ဆက်ခဲ့သည်မှာ ၆ရက် မြောက် သော ဖန်ဆင်းခြင်းများသည် ကျယ်ပြောသော နှစ်များဖြစ်ကြပြီး၊ ၇ ရက်မြောက် သောနေ့ဖန်ဆင်းခြင်း၏ နောက်ဆုံးသောနေ့သည် ယခုအချိန်ပင် ဖြစ်ကြောင်းကို ယုံကြည်သော နေ့ရက် အသက်အယူ အဆ (Day- Age theory) ပင်ဖြစ် ပါသည်။

ဤကမ္ဘာဦးကျမ်း၏ ပြန်လည်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူခြင်းများသည် သမ္မာကျမ်းစာသည် မှန်ကန်သော ဘူမိဗေဒကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် တည် ကိုတည်ဆောက်ရမည်ဟု ယူဆသော ဘူလန်၏နောက်ကို လိုက် သော ခရစ်ယာန်များသည် ယခုထိ ထောက်ခံအားပေးနေသည်။ သို့သော် ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများနှင့် ကျောက်များသည် ရပ်တည်သော နေ့ရက် များမရှိကြပါ။ ကမ္ဘာကြီး၏ သက်တမ်းအတွက် မည်သို့အားဖြင့် ဘူမိဗေဒ ဆိုင်ရာမှတ်တမ်း အဓိပ္ပါယ်ကောက်ခြင်းအားဖြင့် အဆုံးကိုရောက်ရှိလိမ့် မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သူတို့၏ အဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူခြင်းများ မှန်ကန် ပါသလား။ အဆုံးပိုင်းသည် ယုံကြည်စိတ်ချရပါသလား။

မည်သို့အားဖြင့် အမြင့်ဆုံးသော စိတ်ကူးမှန်စ ဘူမိဗေဒ နေ့ရက် များသည် သူ၏ ဆင့်ကဲဆင့်ကဲပြောင်းလဲခြင်း ယူဆချက်ကို မိတ်ဆက်ပေး လိမ့်မည်မဟုတ်ကြောင်း သူ၏ ပါမောက္ခများနှင့်ဆရာများအားဖြင့် သင်ကြားခဲ့သော သူ့အတွက်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မှန်ကန်သောအချက်အ လက်ကဲ့သို့ ရဲဝံ့စွာပြောသောသူများသည် ကမ္ဘာကြီးသက်တမ်းအ ကြောင်း သည် ဘူမိဗေဒပညာရှင် အိပ်ချ် အိပ်ချ်၏ စကားလုံးများကို ဂရုစိုက်ရန်လို အပ်ကြောင်း ကြေငြာခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့သမိုင်း၏ သိပ္ပံပညာကဲ့သို့သော ဘူမိဗေဒပညာရပ်သည် အငြင်းပွားမှုကို ဖြစ်တတ်သည်။ မျိုးရိုးများကို လေ့လာသော သမိုင်းသည် စာရွက်စာတမ်းများနှင့် မှတ်တမ်း တင်မှုများအပေါ် မှီခိုအားထားကြသည်။ ကမ္ဘာကြီးမျက်နှာပင်သမိုင်းကဲ့သို့သော စာရွက်စာတမ်းများသည် ကျောက်တုန်းများဖြစ်ကြပြီး၊ သူတို့၏ဖတ်ရှုခြင်း၊ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့် ဆိုခြင်းများ သည် မကြာခဏ ခက်ခဲသောစစ်ဆင်ရေးများဖြစ်ကြသည်။

ဆိတ်ချ်ဝိ(ခ်)Sedgwick၊ ဟန်စလိုး Henslow၊ ဘူလန် Buckland၊ ကူဗီးယားCuvier၊ စမစ် Smith စသောလူများနှင့် အခြားသောသူများသည် သူတို့၏ ဘူမိဗေဒ အဆုံးသတ်ခြင်းများ ပါဝင်နိုင်ရန် သမ္မာကျမ်းစာကို ပြန်လည် အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူခဲ့ကြသည်။ သူတို့သည် ကမ္ဘာဦးကျမ်းထဲ၌ ရိုးရှင်းစွာ ဖော်ပြထားသော သမ္မာကျမ်းစာနှင့်

ဆိုင်သော မျိုးရိုးစဉ်ဆက်ကိုအသုံးပြုခြင်းထက် ကျောက်လွှာများသည် နှစ်ပေါင်းများစွာသောအချိန်ကိုယူခဲ့သည်ဟုဆိုသော ကြိုတင်ကောက်ချက် ချထားခြင်းအပေါ်၌ ဘူမိဗေဒ မှတ်တမ်းကို အခြေပြုထားကြခဲ့သည်။ ဂပ် (Gap)၊ နေ့ရက်သက်တမ်း (Day-Age)၊ တိုးတက်သော ဖန်ဆင်း ခြင်းသဘောတရား (Progressive Creationism)ကဲ့သို့သော အယူအဆနှင့် အခြားသော အယူအဆများသည် အချက်အလက်ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန်နှင့် ဘုရားသခင်၏နှုတ်ကပတ်တော်ကို အပေးအယူလုပ်ရန် ပေးကမ်းထားကြသည်။ သို့သော် ဘုရားသခင်၏ နှုတ်ကပတ်တော်သည် လူသား၏အယူအဆကို ရှေ့ရောက်အောင်လုပ်ပါသလား သို့မဟုတ် သိပ္ပံဆိုင်ရာ အယူအဆအပါအဝင် လူသား၏ တွေးတောခြင်း များသည် ဘုရားသခင်၏နှုတ်ကပတ်တော်ကို ရှေ့ရောက်အောင် လုပ်ပါသလား။ ကပ်ဘေးကိုလေ့လာသောပညာရှင်များအရ နောက်ပိုင်းသည် မှန်ကန်ပါ သည်။ ၁၈၀၀ခုနှစ် အစောပိုင်း ကာလ၌ ပထမဦးဆုံးတိုးတက်ခဲ့သော ဤဆွေးနွေးခြင်းများသည် ကမ္ဘာကြီးသည်သက်တမ်းနုသည် သို့မဟုတ် သက်တမ်းရင့်သည်ဆိုသည့် ခွဲခြားခဲ့သည့် ဖန်ဆင်းခြင်းကို လက်ကိုင် ထားသော ခရစ်ယာန်များ၏ အကျိုးဆက်များနှင့်အတူ ယနေ့ထိတိုင် တည်ရှိနေသည်။

သို့သော် ကမ္ဘာကြီးသည် သက်တမ်းရင့်သည်ဟု ကျွန်တော်တို့ ယူဆခဲ့လျှင်၊ သေခြင်းတရားသည် အပြစ်မဖြစ်လာခင်ဖြစ်ပေါ် လာသည်ဟု ကျွန်တော်တို့ ပြောဆိုကြ ပေလိမ့်မည်။ ထိုအကြောင်းအရာသည် အလွန်ကြီးမားသော သီအိုလိုဂျီ ပြဿနာများကို ဖန်တီးပေးနေသည်။ အကယ်၍ ကျောက်ဖြစ်ရုပ် ကြွင်းမှတ်တမ်းသည် ဘူမိဗေဒတွက်ချက် မှုဖြစ်သော ရုတ်တရက်ဖြစ်သောကပ်ဘေး၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ခဲ့လျှင်၊ လူသားမကျဆုံးခင်၊ ကမ္ဘာကြီးပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီးနောက် သေခြင်းသည် အာဒံမတိုင်ခင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ သို့သော် ကမ္ဘာကြီးသည် ကြီးမားလှသောသေ ဆုံးမှုသမိုင်းပါဝင်ခဲ့လျှင် ကမ္ဘာဦးကျမ်း ၏ပထမအခန်းကြီးထဲ၌ ၆ကြိမ် မြောက်အောင်ဘုရားသခင် ပြောဆိုခဲ့သကဲ့သို့ အရာအားလုံး သည် မည်သို့ အားဖြင့် ကောင်းမည်နည်း။

ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းမှတ်တမ်းသည် သေခြင်းနှင့် လူသား၏ အပြစ်အပေါ် ဘုရားသခင်၏တရားစီရင်ခြင်းမှ လာသော ဖျက်ဆီးခြင်းကို ကိုယ်စားပြုသည်။ ဘယ်လိုနည်း အားဖြင့် အပြစ်မတိုင်ခင် သေခြင်းတရားရှိမည်နည်း။ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများသည် ဘုရားသခင်၏တရား စီရင်ခြင်းကို ကိုယ်စားပြု စုဆောင်းခဲ့ပြီး၊ လူသား ကျဆုံးခြင်း၏ မှတ်တမ်း တင်ထားသော ကမ္ဘာဦးကျမ်း ၃ ပြီးနောက်ပိုင်း အဓိပ္ပါယ်ရှိလာသည်။

ကမ္ဘာဦး ရေလွှမ်းမိုးခြင်းကဲ့သို့ သမ္မာကျမ်းစာထဲ၌ရှိ မှတ်တမ်း တင်ထားသော သဘာဝဘေးကပ်ဘေးဒဏ်အဖြစ်အပျက်သည် ကြီးမားသော အဖြစ်အပျက်တစ်ကြိမ်မှ ဖြစ်လာကြောင်းကို သူ၏ပုံစံငယ်ဖြစ်သော ကမ္ဘာကြီး၏သမိုင်းကို တည်ဆောက်နိုင်ရန် ဆိတ်ချိဝီ(ခ)သည် ကျောက် ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ထိုကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း များသည် အဓိကအားဖြင့် ဦးခေါင်းခွံများနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ သမုဒ္ဒရာနှင့်ဆိုင် သော အဖြစ်အပျက်ကို ညွှန်ပြမှုများဖြစ်သော သမုဒ္ဒရာမှလာသော သက်ရှိသတ္တဝါများဖြစ်ကြသည်။ ကွဲပြားခြားနားသောအလွှာအထပ်များကို အင်္ဂလန်တွင် လေ့လာခဲ့ကြပြီး၊ Wales သည် ပုံသဏ္ဍာန်ဖြစ်လာဖို့ အချိန်များစွာယူရန် မလိုအပ်ပါ။ သူတို့သည် ကမ္ဘာဦး ရေလွှမ်း မိုးခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး ကြီးမားသော စွမ်းအား၏ လှုပ်ရှားသော တို တောင်းသောအချိန်ကာလအတွင်း အခြေပြုနိုင်ကြပါသည်။

၁၉ရာစု ဘူမိဗေဒပညာရှင်များသည် ဘုရားသခင်၏နှုတ်ကပတ် တော်နှင့် သမ္မာကျမ်းစာအားကိုးထားသောအရာအားလုံးဖြစ်သည့် အုတ် မြစ်ချခြင်း(သို့) ကမ္ဘာကြီး၏မူလ အတွက် ကမ္ဘာကျမ်းထဲ၌ အခြေပြုအုတ် မြစ်ချခြင်း၏ ကျိုးပဲ့ခြင်းကို အပေးအယူလုပ်ခဲ့သည်။ ဆိတ်ချိဝီ(ခ)နှင့် သဘာဝတရားနှင့်ဆိုင်သော သူ၏နောက်လိုက် သီအိုလိုဂျီးယာမ်များ

သည် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲဆင့်ပြောင်း လဲခြင်းအားဖြင့် တိုတောင်းစွာသော စွန့်စားခဲ့မှုကို အုတ်မြစ်ချခြင်းထဲ၌ ဤအက်ကွဲကြောင်းအတွက် တာဝန်ရှိသော သူများဖြစ်ကြပြီး၊ အနောက် ကမ္ဘာယဉ်ကျေးမှု၌ အင်အားကြီးမားသော သမ္မာကျမ်းစာနှင့်ဆိုင်သော ကမ္ဘာ့အမြင်ကို ပျက်စီးရန် ဦးဆောင် ခဲ့သည်။

၁၈၃၁ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ တွင် ဒါဝင်သည် သူ၏ သီအိုလိုဂျီ ဘွဲ့ပြီးဆုံးခဲ့ပြီးနောက် သူသည် ဘူမိဗေဒပညာရပ်ကို လေ့လာခဲ့ပြီး၊ ဘူမိ ဗေဒပညာရပ် ၏ ဖွဲ့စည်းခြင်းများနှင့် ကျောက်ဆောင်များ၏ အလွှာ၊ အထပ်အကြောင်းကို လေ့လာခဲ့သောနေရာ ဆိတ်ချိဝီ(ခ)၏ လန်းဆန်း နေသည့် ဟောပြောချက်များသို့ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ကနေရီ (Canary Islands)ကျွန်းများနှင့်တောင်ဘက် ပိုင်းသို့ ပင်လယ်ရေကြောင်းခရီးစဉ် ဖြစ်စဉ်များကို ဖတ်ရှုပြီးနောက်၊ ဒါဝင်သည် မီးတောင်ကနေရီကျွန်းများ၌ အကြီးဆုံးသောကျွန်း တာနာရီဖာ (Tenerife)ကျွန်း သို့ စူးစမ်းလေ့လာ ရေးခရီးစီမံကိန်းကို အထူးစိတ်အားထက်သန်စွာဖြင့် ဆုံးဖြတ် ခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ လေ့လာရေးခရီးစဉ်သည် သူ၏ခရီးသွားအဖော် သေဆုံးသွားသောကြောင့် ထာဝရ အချိန်ရွေ့လိုက်ရသည်။ ထိုအချိန်၌ သူသည် ၁၈၃၁ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် မြောက်ပိုင်းတွင် Wales ဘူမိဗေဒစူးစမ်းလေ့လာ ခရီးစဉ်ဖြစ်သော ဆိတ်ချိဝီ(ခ)နှင့် ပူးပေါင်းရန် အခွင့်အရေးပေးခြင်းကိုခံခဲ့ရသည်။ ဒါဝင်အတွက်ဤအချိန်သည် ကျောက် များကိုစုဆောင်းရန်နှင့် ဆိတ် ချိဝီ(ခ) နှင့် ဟန်စလိုး မကြာခဏညွှန်း ဆိုခဲ့သော ဘူမိဗေဒနှင့်ဆိုင်သော အချက် အလက်များကို ကိုယ်တွေ့မြင် ရန် လေ့လာရေးကွင်းပြင်၌ အချိန်မီကြီးမားသော စုဆောင်းမှုပင်ဖြစ် ပါသည်။

လီအီးလ် (Lyell)နှင့် ဘီးဂဲလ် (Beagle)

မြောက်ပိုင်း Wales စူးစမ်းလေ့လာရေးခရီးစဉ်မှ ဒါဝင်ပြန် ရောက်လာသောအချိန်တွင် သူ၏ဘဝကိုပြောင်းလဲစေခဲ့သော ဖိတ်ကြားလွှာကို လက်ခံရရှိခဲ့ပြီး၊ အနောက်ကမ္ဘာ ယဉ်ကျေးမှု၏ လမ်းကြောင်းကို ပြန်လည်လမ်းညွှန်ခဲ့သည်။ ဟန်စလိုးသည် သူကို H.M.S ဘီးဂဲလ်ပေါ် တွင် သဘာဝလောကပညာရှင်ဖြစ်ရန် မေးမြန်းခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း သူသည် အမျိုးအစားများကို ကမ္ဘာတဝန်း ရှာဖွေစုဆောင်းရန် ဤအခွင့် အရေးကို စွန့်လွှတ်ခဲ့သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အခြားသော တာဝန်များ ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ သူသည် အခွင့် အရေးကိုငြင်းဆိုခဲ့သော သူ၏အချစ်ဆုံးသူငယ်ချင်း လီယိုနာ ဂျင်နီးစ် (Leonard Jenyns)ကို ပေးခဲ့သည်။ တဖန် ဟန်စလိုးသည် ဒါဝင်ကို သွားရန် ပေးခဲ့သည်။ မကြာသေးခင်က ကမ်းဘရိတ်(ချ်)တွင် မဟာဘွဲ့ရသည် ထိုအခွင့် ကို ရယူချင်ခဲ့သည်။ သူ၏ဖခင်သည် မည်သို့ပင်ဖြစ်ပါစေ ခိုင်မာစွာပင် ကန့် ကွက်ခဲ့ပြီး၊ ဒါဝင်သည် ထိုင်ခုံပေါ်တွင်ထိုင်ပြီး၊ ဘုန်းတော်ကြီးဖြစ်ဖို့ရန် ပို၍နှစ် သက်နေခဲ့သည်။

ချား(လ်)၏ ဦးလေး ဂျိုးစီးရ (၂) (Josiah II)သည် ဒါဝင်အတွက် မတ်တပ်ရပ်ခဲ့ပြီး၊ လေ့လာရေးခရီးသို့ သူ၏သားကိုခွင့်ပြုရန် ရောဘက် ဒါဝင် ကို သိမ်းသွင်းစည်းရုံးခဲ့သည်။ အသက် (၂၂)အရွယ်၌ ချား(လ်)သည် ပေ (၉၀) ရှည်သော သဘော H.M.S ဘီးဂဲလ်ပေါ်တွင် ငယ်ရွယ်သော သဘာဝလောက ပညာရှင်ကဲ့သို့ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်သို့ ခရီးထွက်ခဲ့သည်။ သူသည် သဘောအမှု ထမ်း (၇၇)ယောက်နှင့်အတူ ၁၈၃၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၂၇နေ့ မနက်ပိုင်းတွင် ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီး၊ သူချက်ချင်း လက်ငင်းပင် လှိုင်းမူးဒဏ်ခံခဲ့ရသည်။ သူ၏အစာ အိမ်သည် ကြမ်းတမ်းသော၊ သနားညှာတာမှုကင်းမဲ့သော ပင်လယ်အားဖြင့် အလွန်ဒုက္ခရောက်ခဲ့ရပြီး၊ သူ အင်္ဂလန်သို့ ပြန်လာနိုင်မည်လား မလားနိုင်ဘူးဆိုသည်ကို အံ့ဩခဲ့ရသည်။

ဘီဂဲ(လ်)သည် တောင်အမေရိကတိုက်၏ ကမ်းရိုးတန်းကို လမ်းကြောင်း ဆွဲရန် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရပြီး၊ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းသို့ အချိန်အလွန် တိကျသောမှတ်သားခြင်း အတွဲအားဖြင့် ရွေ့လျားနေသည်။ ပင်လယ်ရေကြောင်း ခရီးစဉ်သည် ဒါဝင်ကို ပင်လယ်ကမ်း၊ ဇီဝဗေဒနှင့်ဆိုင် သောအရာများစုဆောင်းခြင်း၊ မလေ့လာရသေးသော ဘူမိဗေဒ ဆိုင်ရာ အမျိုးအစားများနှင့် မသိမကြားဖူးသော ကုန်းမြေများသို့ သွားရောက်ရန် ထူးခြားသောအခွင့်အရေးကိုပေးကာ တိုင်းတာခြင်းများကိုပြုရန် ပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်းသို့ နီးစပ်မှုကို ပေးခဲ့သည်။ ဒါဝင်သည် ဘူမိဗေဒနှင့် ဆိုင်သော သဘာဝဗီဇအများစုနှင့် မရေမတွက်နိုင်အောင်များပြားသော မှတ်စုများကို စုဆောင်းခဲ့သည်။ (၅)နှစ်တာခရီးစဉ်တွင် ဒါဝင်ပြောခဲ့သော စကားများသည် ကျွန်ုပ်၏ဘဝ၌ အလွန်အရေးကြီးသော အဖြစ်အပျက် များ ဝေးကွာစွာဖြင့် ကျွန်ုပ်၏အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းတစ်ခုလုံးကို အ ဆုံးဖြတ်ပေးခဲ့ပြီ” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဘီဂဲ(လ်)ပေါ်မှ သူမထွက်ခွါခင် ဒါဝင်သည် ဇီဝဗေဒနှင့်ဆိုင် သော အမျိုးအစားများကို စုဆောင်းရန်နှင့် ဘူမိဗေဒနှင့်ဆိုင်သော ကျောက်များ၏ အချက်အလက်များကို ပြုလုပ်ရန် သူ၏ဆရာ ဟန်စလိုး (Henslow)သည် သင်ကြားပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ကရေနီကျွန်းများ သို့လေ့လာရေးခရီးစဉ် အစီ အစဉ်ဆွဲခဲ့သကဲ့သို့ သူသည် သဘာဝလော ကပညာရှင်အဖြစ် သင်ကြားခြင်းပေး ခြင်းကိုခံခဲ့ရသည်။ ဟန်စလိုးသည် ဘူမိဗေဒအချက်အလက်များကို ကြည့်ခဲ့သောအခါတွင် လက်တွေ့ပိုင်း ဆိုင်ရာ အဖြစ်မှန်ကိုးကား ခြင်းကဲ့သို့သော ပထမဦးဆုံးသော ချား(လ်) လေအီးလ်စ်၏ ဘူမိဗေဒ၏ အခြေခံသဘောတရား အတွဲကို ဘီဂဲလ်ပေါ် တွင် ဒါဝင်ရယူရန် အကြံပြုခဲ့သည်။ “ထိုနေရာ၌ ထောက်ခံခဲ့သော အယူအဆများကို လက်ခံဖို့ရန် အဖြစ်အပျက်များမရှိပါ” ဟု ဟန်စလိုးသည် ဒါဝင်ကို ခက်ထန်စွာ သတိပေးခဲ့သည်။ လေအီးလ်စ်၏ စာအုပ်သည် “ လုံးလုံးလျား ကြမ်းတမ်းခြင်း အယူအဆနှင့် ဝေးနိုင်သလောက် သက်ဆိုင် ခဲ့ပြီးဟု ဟန်စလိုးခံစားခဲ့ရသည်။

ချား(လ်)လေအီးလ်သည် နိယာမတရားကို ကောင်းမွန်စွာလက် တွေ့ကျကျ မလုပ်ဆောင်နိုင်သော ရှေ့နေကို သင်ကြားပေးခဲ့သည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော ဘူမိဗေဒ၌ ပြင်းပြသော စိတ်ဝင်စားခြင်းရှိသော အမြင်အားမကောင်းသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သူသည် ဟန်စလိုးနှင့် ဆီဒ်ချ်ဝိ(ခဲ)ထက် မူလအရင်း အမြစ်နှင့်ဆိုင်သော ခံယူချက်ကိုပို၍ ရယူ ခဲ့သည်။ လေအီးသည် ဆီဒ်ချ် ဝိ(ခဲ) နှင့် ဘူမိဗေဒပညာရှင်များ အဆိုပြုခဲ့သော များစွာသော ကပ်ဘေးကြီးများကို ပြည့်စုံစွာဖြင့် ရှင်း ထုတ်ပစ်ခဲ့သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဤများပြား သော ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာ ကပ်ဘေးကြီးများအတွက် ခိုင်လုံသော အထောက်အထားအရှိပါ။

အကယ်၍ လွန်ခဲ့သော ကပ်ဘေးကြီးများ ဖြစ်ပွားခဲ့လျှင် ဘူမိ ဗေဒရည်ညွှန်းချက်၌ ရှင်းလင်းသော အထောက်အထားရှိသင့်သော်လည်း လေအီးလ် သည် မပြောဆိုခဲ့ပါ။ ပစ္စုပန်ကို အကောင်းဆုံးလမ်းပြနိုင်သော၊ တိုင်းတာ၍ ရနိုင်သော လက်ရှိဘူမိဗေဒဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်များ ကျောက် များ အတွင်း၌ ယနေ့ထိတိုင်ဖြစ်ပွားနေကြောင်းကို သူကြည်ယုံ ခဲ့သည်။ ဥပမာ၊ သမုဒ္ဒရာများ၊ မြစ်များမှ ကျခဲ့သော နန်းကျောက်များ၏ စံနှုန်းကို ယနေ့တွင် ကမ္ဘာကြီး၏သမိုင်း နှင့်တောက်လျှောက် တူညီနေခဲ့ကြသည်ဟု ယူဆ ခဲ့ကြသည်။ လေအီးလ် အဆိုအရ ကမ္ဘာမြေကြီးပေါ်၌ လက်ရှိနေရာ ယူထားသော ဖြစ်ပွားမှုများသည် သန်း ပေါင်း (သို့) နှစ်သန်းပေါင်းများ စွာနေရာယူခဲ့ကြသည်။ ထိုအရာကို တညီတညွတ် တည်းဖြစ်နေခြင်း (Uniformitarianism) ဟုခေါ်ပါသည်။ လက်ရှိအခြေအနေသည် ပြီးခဲ့သော အချိန်ကာလ၏ သော့ဖြစ်ပါသည်ဟု အခြေခံကျစွာ ထုတ်ဖော် သောအရာ ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ဟန်စလိုး၊ ဆိတ်ချိဝိ(ခံ) နှင့် ၁၈၂၀ခုနှစ်တွင်ရှိနေကြသော ဗြိတိသျှ သီအိုလိုဂျီယာန်းအားလုံးသည် ထိုကဲ့သို့သော စဉ်းစားခြင်းသည် Heretical ဖြစ်သည်ဟု လက်ခံ ယုံကြည်ကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော ထိုအရာသည် ကမ္ဘာဦးမျိုးရိုးစဉ်ဆက်နှင့် နောဇ၏ သဘာဝကပ် ဘေး ရေလွှမ်းမိုးခြင်းတို့၏ ခြေရာလက်ရာများကို ပြီးပြည့်စုံစွာဖြင့် ရှင်းထုတ်ပစ်လိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာဦးကျမ်း၏ အဖြစ်အပျက်သည် ကမ္ဘာကြီး အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းကို ယုံကြည် လက်ခံသော သီအိုလိုဂျီယာန်း အားဖြင့်ညှိနိုင်ခဲ့ပြီးသည်ဖြစ်၍ အပြင် ဘက်လေ့ လာသူဖြစ်နေပါစေ အဆုံးသတ်သင့်ပါသည်။ သူတို့သည် ဘူမိဗေဒယူဆချက် များနှင့် ထောင့် မှန်ကျအောင်ပြုလုပ်ပြီး ကမ္ဘာဦးကျမ်းကို ပြန်လည်အနက် အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းအားဖြင့် တည်ကြည်လေးနက်စွာ ဘုရားသခင်၏ နှုတ်ကပတ်တော် ၏လုပ်ဆောင်မဟုတ်ဘဲအစပြုခဲ့ကြသည်။ ချား(လ်)အီးလ်သည် ဆက်လက်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာဦး ကျမ်းကို ပြည့်စုံသော သမိုင်းဖြစ်အောင်နည်း လမ်းပြုလုပ်ခဲ့သည်။

ဆီးတ်ချိဝိ(ခံ)၊ ဟန်စလိုးနှင့်အခြားသောသူများသည် သူတို့နား လည်သော ကမ္ဘာဦးကျမ်း ၁ ထဲ၌ “နေ့ရက်”၏ စကားလုံးသည် မည်သည့် အဓိပ္ပါယ် ဖြစ်သည်ကို စိစစ် တည်းဖြတ်ရန် ဆန္ဒရှိနေခဲ့ကြသည်။ သို့သော်သူတို့သည် နောဇနှင့် ကမ္ဘာရေလွှမ်းမိုးခြင်းအား တိုက်ရိုက်နား လည်ခြင်း ကို ထိန်းသိမ်းထားကြ သည်။ လေအီးလ်သည် ရေလွှမ်းမိုး ခြင်းကို ရုပ်ပုံထဲမှသော်လည်းကောင်း၊ တိုက်ရိုက် မဖော်ပြခဲ့သော ကမ္ဘာဦးကျမ်း၏ ဖြစ်ပျက်ပုံနှင့်အတူယူခဲ့သည်။ ခရစ်ယာန်များ လှောင်ပြောင်သရော်ခြင်း ခံရမှု အတွက် အံ့ဩစရာမရှိပါ။ အကယ်၍သင်သည် လေအီးလ်၏ ဘူမိဗေဒကိုသိပ္ပံဆိုင်ရာအချက်အလက်ဖြင့်လက်ခံခဲ့မည် ဆိုလျှင် ကမ္ဘာ ဦးကျမ်းသည် ပုံပြင်ဒဏ္ဍရီကဲ့သို့ ဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ကမ္ဘာ ဦးကျမ်းမမှန်ကန်လျှင် လိုအပ်သော ခရစ်ယာန်ဘာသာ၏ သြဝါဒအတွက် အုတ်မြစ်ရှိတော့မည်မဟုတ်ပေ။

တည်ရှိမနေသော အုတ်မြစ်

သပုံဆိုင်ရာ အထောက်အထားများသည် လေအီး၏ တညီတ ညာတည်းဖြစ်တည်နေခြင်း (uniformitarian) အဆုံးသတ်ကို မောင်းနှင်ခဲ့ပါသလား။ လေအီးသည် အချိန်အတော်ကြာ ဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲခြင်းကို ဖော်ညွှန်းရန် ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းကို အနက်ပြန် ခဲ့သည်။ သို့သော် ဤအဆုံးသတ်ချက်သည် အထောက်အထားများဖြင့် ထောက်ပံ့မှုမပေးထားပါ။ ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းသည် မပြည့်စုံပါ။ မပြည့်စုံခြင်းသည် ဒါဝင်ကို ကသိကအောက်ဖြစ် စေခဲ့ပြီး၊ ယနေ့ထိတိုင် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲပြောင်းလဲခြင်း ရာအဖွဲ့အစည်းများ ကိုကျန်ရစ်စေခဲ့သည်။

ဆင့်ကဲဆင့်ကဲပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ ဇီဝညာရှင်အဖြစ် လူသိများသော စတီဖန် ဂျေး ဂေါလ်တ် (Stephen Jay Gould)သည် လေအီးလ်နှင့် ဒါဝင်တို့ ပြောဆိုခဲ့ခြင်း အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်မကျသေးသော အထောက်အထား၏ချို့တဲ့မှု ဟူ၍ မိန့်ကြားခဲ့သည်။

. . . . လေအီးလ်သည် အခက်အခဲများစွာဖြင့် အနက်ပြန်သော အထောက်အထားများအရေးကြီးခြင်းကို အလေးထားခဲ့သည်။ လူသားများ၏ သမိုင်းမော်ကွန်းနှင့် တူသော ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းသည် စာရွက် စာတမ်းများထက် ပို၍ ကွာခြားမှု ထင်ရှားကြသည်။ (မူလဖော်ပြထဲ၌ အရေးပါသော ဆွေးနွေးခြင်းများ အတွက် ထင်ရှားသော တင်စားမှုကို ဒါဝင်နောက်ပိုင်း ငှါးယူခဲ့ကာ။ လေအီး မူလအနေအထားကိုထိန်းသိမ်း ထားခဲ့သော စာရွက်အနည်းငယ် ပါသည့် စာအုပ်ကို ဘူမိဗေဒ ဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းအဖြစ်

နှိုင်းယှဉ်ခဲ့သည်။ ဤစာရွက်များသည် အနည်းငယ်သော မျဉ်းကြောင်း၊ စကားလုံးအနည်းငယ်နှင့် အနည်းငယ်သော ပေးစာများ ပါဝင်သည်။) ထိုအပြင် အပြစ်အနာအဆာ၏ အရင်းအမြစ်သည် ဖောက်ပြန်သောနည်းလမ်း၌ မကြာခဏလုပ်ဆောင်နေသည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် သူတို့သည် နမော်နမဲ့ပြုလုပ်ခြင်း၌ အချက်အလက်များကို မဖျက်ပစ် သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် သန်မာစွာဖြင့် ဘက်လိုက် သော ပုံသွင်းခြင်းကို အသင့်အတင့်ပြုလုပ်ကြပြီး၊ ဤနည်းအတိုင်း ကျွန်ုပ်တို့ကို အင်အားကြီးမားစွာဖြင့် တစ်ချို့သောအကြောင်းအရာများကို စေ့စေ့စပ်စပ်ကြည့်ရှုရန် သွေးဆောင်နေကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သူတို့၏ ဂရုစိုက်သော ဟန်ပန်အမူအရာ၏ အထောက်အထားများ သည်ပို၍ မှန်ကန်သောအရေးကြီးသော အကြောင်းခံများ၏ သင်္ကေတများ မှတ်တမ်းမှ ခြားနားစွာ ပျောက်ကွယ်သွားစဉ်တွင် မူလအခြေအနေကို ထိန်းသိမ်း ထားခဲ့သည်။

ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းမှတ်တမ်းသည် သိပ္ပံဆိုင်ရာထင်မြင်ချက် သို့မဟုတ် အယူအဆ ပုံသဏ္ဍာန်ဖြစ်ရန် အနည်းငယ်သောထောက်ပံ့မှု များပေးထားသော တုံ့ပြန်မှုဖြစ်သော စာရွက်စာတမ်းများထက် ပိုပြီး ကွာဟမှုရှိသည်ဟု ဂေါ်တင်ဝန်ခံခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုအရာသည် ဒါဝင်၏ နောက်ဆုံးအဆုံးသတ် မှုကိုရောက်ရှိရန် အသုံးပြုခဲ့သောအရာ ဖြစ်သည်။ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း မှတ်တမ်းကိုလှည့်ခြင်းသည် မတည်ရှိသော အုတ်မြစ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဘူမိဗေဒပညာရှင်များသည် ကမ္ဘာမြေကြီး ၏ သမိုင်း အစီအစဉ်များအားလုံးကို ကျောက်များအတွင်း၌ မှတ်တမ်း တင်ထားသကဲ့သို့ “ဘူမိဗေဒနှင့်ဆိုင်သောသဏ္ဍာန်” အကြောင်းကို မကြာခဏပြောဆိုကြသည်။ သို့သော် ကမ္ဘာကြီး၏မည်သည့်နေရာဒေ သတွင်မျှ ဘူမိဗေဒ နှင့်ဆိုင်သောသဏ္ဍာန်များ တည်ရှိမနေကြပါ။ နောက် ပိုင်းတွင် ဒေါက်တာ ဟန်နရီ မောရစ် (Dr. Henry Morris) ပြော ဆိုခဲ့သည်မှာ “ အထပ်လိုက်ရှိပုံစံ အရပ်ပုံသဏ္ဍာန်အားလုံးသည် အခြားသောအရာအားလုံးမှ ခြားနားသော ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းအစီအစဉ် ပင်ဖြစ်သည် ထို့ကြောင့် ထင်ရှားသိသာပေါ်လွင်မှုမရှိသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင် ရာ သဏ္ဍာန်များသည် အချိန်နှင့် အပြန်အလှန်အားဖြင့် ဆက်စပ်နေခဲ့ သည်။

လေအီးလ်ကြည့်ရှုခဲ့သောတူညီသောဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းသည် ငယ်ရွယ်သော ကမ္ဘာ့ဘူမိဗေဒပညာရှင်များ ယနေ့တွင် ကျင့်သုံး နေကြသည်။ ဤမှတ်တမ်း အခြေအနေရ တစ်ယောက်သောသူ အဆုံး သတ်ခဲ့ သော်လည်း အခြေခံအားဖြင့် မြင်နိုင်ရန်နှင့် အနက်ပြန်နိုင်ရန် တစ်ယောက်သောသူသည် သင်ကြားခြင်းကိုခံရပြီး။ လေအီးလ်၏ တညီတစ်ညွတ်တည်းဖြစ်တည်နေခြင်း (uniformitarianism)သည် ကမ္ဘာပေါ်၌ရှိသော လက်ရှိအနေအထားနှင့် စွမ်းအားများသည် ပြောင်းလဲ ခြင်းမရှိဘဲ ဆက်လက်ဖြစ်ပွား နေပေလိမ့်မည်ဆိုသည့် အဆိုပြုချက်ပေါ် တွင် လုံးလုံးလျားလျား မှီခိုအားထားနေသူဖြစ်သည်။ သူ၏စီမံ ကိန်းသည် ရုတ်တရက်ဖြစ်ပွားသည့် ကပ်ဘေးများအတွက် နေရာမရှိပေ။

ခြားနားချက်အားဖြင့် ဖန်ဆင်းခြင်းကိုလက်ခံသောသူများသည် ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းမှတ်တမ်းနှင့်အတိတ်ကဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် ကပ်ဘေးများ ၏ အထောက်အထား များကဲ့သို့သော မြောက်များစွာသော ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်း သင်္ချိုင်းများကို ညွှန်ပြကြသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ဥတ၌ (Utah)ရှိ အမျိုးသား ဒိုင်နိုဆော အထိမ်း အမှတ် အဆောက်အုံသည် အချို့သော ဒိုင်နိုဆော အကောင် ၁၅၀၀တို့၏ အရိုးများကို ပြသထား ခြင်းနှင့်အတူ အလွန်ကြီးမားသော သားကောင်နံရံကို ထင်ရှားစေသည်။ ဤထင်ရှား ပေါ်လွင်သော မြေမြုပ်သင်္ချိုင်း နေရာသည် အလွန်ကြီးမား သော စွမ်းအားနှင့်အတူ ကျောက်စရာကောင်းသော ရေလွှမ်းမိုးခြင်း၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်ရန် ထွက်ပေါ်လာကြသည်။ အခြားသော ဥပမာသည် အနောက် ကိုလိုရာဒို (Colorado)၊ အရှေ့ဥတ၌ (Utah)နှင့် အနောက် တောင် ဝေးမိုင်း (Wyoming)တွင်ရှိသော အစိမ်းရောင်မြစ်၏အချက် အလက်များဖြစ်ပါသည်။ ထိုအရာသည် အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ အလွန်ပင်အရေးကြီးဆုံးသော ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းဌာန တစ်ခုဖြစ်ပါ သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆို သော်၊ ထိုဌာနသည်

အပူလျော့ပိုင်းအပင် များနှင့် ကျောရိုးရှိသော အမျိုးအစား ပေါင်း ၆၀ ကျော်တို့၏ ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်းများကို ထိန်းသိမ်းထားသောကြောင့် ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကြီးမား သော တည်နေရာ၌ အံ့ဩဖွယ်ရာ ကောင်းစွာထိန်းသိမ်း ထားသော သန်းပေါင်းများစွာသော ငါးများ၏ ရုပ်ကြွင်းများရှိသည်။ အချို့နေရာ များ၌ ငါးများ၏အရိုးများကို တစ်ခုခု ပျောက်ဆုံးနေခြင်း (သို့) မှားယွင်း နေရာ၌ ထားခြင်းများမရှိဘဲ ပြည့်စုံစွာဖြင့် အကောင်းပကတိအတိုင်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အံ့ဩစရာကောင်းစွာတွေ့ရသော ငါးများ၏ရုပ်ကြွင်း များသည် ကျောက်အချပ်များ၏ စတုရန်းပုံတစ်ခု၌ ရာချီသောငါးအချို့ ကဲ့သို့ ထူထပ်သိပ်သည်း စွာထုပ်ပိုး ထားသကဲ့သို့ တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။

မြောက်မြားစွာသော ငါးများ၏ အညစ်အကြေး (သို့)မစင် များသည် တည်နေရာထဲ၌ လျှင်မြန်စွာ မြုပ်နှံခြင်းခံရသော လက္ခဏာ ဆောင်နေသည်။ ထိုငါးများသည် အသက်ရှူကျပ်ခြင်းအားဖြင့် ဆားခါတ်ပါ ဝင်သော ထိခိုက်မှုကြောင့် သေခဲ့ကြသည်။ ကျောက်များထဲတွင်ရှိသော အလွှာများသည် သန်းပေါင်းများစွာသော ငါးများကို မြုပ်နှံရန် လုံလောက် သော စွမ်းအားများနှင့်အတူ ကပ်ဘေးများ၏ အဖြစ်အပျက်များကို ရှင်း လင်းစွာ အကြံပြုကြသည်။ ဤအရာ သည် သေချာစွာဖြင့် လေအီးလ်၏ တစ်ညီတစ်ညာတည်း ဖြစ်တည်နေခြင်း ပုံစံငယ်ကို ထောက်ခံမှုပေးပါ။ ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ် လေအီးလ်၏ နောက်လိုက်များသည် မြင့်မား သော စိတ်ကူး၊ သံယယဖြစ်ပွယ်ရာနှင့် ထိုအရာကို ထောက်ခံ အားပေးရန် လက်တွေ့မျက်မြင်ကိုအခြေခံသော သံသယ အချက်အလက်နှင့်အတူ လက်ကိုင်ထားရန် ကြိုးစားနေကြဆဲပင်ဖြစ်ပါသည်။

ချား(လ်)လေအီးသည် ကမ္ဘာကြီး၏ သက်တမ်းအတွက် သမ္မာ ကျမ်းစာနှင့် ဆိုင်သော မျိုးရိုးစဉ်ဆက်သည် နိုင်ဂါယာ (Niagara) ရေတံခွန်နှင့် ဆန့်ကျင့်ဘက်အကြောင်း အဆုံးပိုင်းကို ရောက်ရှိနိုင်ရန် သံ သယရှိသော အချက်အလက် နှင့် ယူနီဖီတာနီယမ် (uniformitarian) ကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ လေအီးသည် ၁၈၄၀-၄၁ခုနှစ်၌ ရေတံခွန်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်၌ ရေတံခွန်သည် အလွန်ပင် ဝေးလန်ခေါင်ပါးသော နေရာ၌ရှိသောကြောင့် ကောင်းမွန်စွာဖြင့် လေ့လာ မှုမလုပ်ခဲ့ရပေ။ ရေတံခွန်မှ ကျဆင်းနေသော ရေများသည် တနှစ်တစ်ခါတွင် ၃ပေခန့်ဝန်းကျင် ရေများလျှောဆင်းသွားရန် ရေတံခွန်၏ တည်နေရာသည် ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ နိုင်ဂါယာ ရေတံခွန်၏ အရင်းအ မြစ်သည်အီယား (Erie)ရေအိုင်ထဲသို့ တဖြည်းဖြည်းရှေ့လျားနေပြီး၊ အချိန်တန်သောအခါ၌ အားလုံးရောက်ရှိလိမ့်မည်ဟု အခြားသောသူများ ၏ ပြောဆိုချက်အရ ထိုအရာသည် တိုက်မစားမှုကြောင့်ဟု ဆိုကြသည်။

ထိုအကြောင်းကြောင့် လေအီးသည် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို မလုပ်ဆောင်နိုင်ပါ။ ရေတိုက်စားမှု၏နှုန်းအတွက် မြောက်မြားစွာသော ဖြစ်နိုင် ချေရှိသည့် ထင်မြင်ချက်သည် တစ်နှစ်တွင် တစ်ပေသာဖြစ်သည်ဟုအဆုံးသတ်ခဲ့သည်။ ထို ရေတိုက်စားမှုနှုန်းသည်ကွင်းစတုန်း (Queenston)၊ ဟွန်တာရီအို (Ontario) (မြစ်၏တစ်ဖက်တွင်ရှိသော ကမ်းနံရံကို ဖော်ပြပေးသောရေတံခွန် ၏မူလနေရာ) မှ လက်ရှိနေရာသို့ (၇)မိုင် လျော့ဆင်းသွားရန် နှစ်ပေါင်း ၃၅၀၀၀နှစ် ခန့်ကြာခဲ့သည်။ သေချာစွာတိုင်းတာချက်များကို အခြေခံ၍ ရေတိုက်စားနှုန်းသည် တနှစ်တွင် ၄ ပေမှ ၅ပေအထိဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ အအကယ် တိုက် စားမှုနှုန်းသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆက်လက်ပြီးတိုက်စားခဲ့မည် ဆိုလျှင် ဖြစ်နိုင်ဖွယ် မရှိသော အရာပင်ဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ကမ္ဘာ ရေလွှမ်းမိုးခြင်း (နောဇရေလွှမ်းမိုးခြင်း)သည် ကွင်းစတုန်းမှ လက်ရှိတည် နေရာသို့ ၇နှစ်မိုင် လျော့ဆင်းသွားရန် ရေတံခွန်အတွက် နှစ်ပေါင်း ၇၀၀၀မှ ၉၀၀၀ အထိ အချိန်ယူမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဘာကြောင့် တစ်နှစ်တွင် ၁လက်မသာ ရေတိုက်စားမှုနှုန်း ရှိသည်ဟု လေအီးအသုံးပြုခဲ့သနည်း။ လေအီးသည် သူ၏ အဆုံးသတ် ချက်ကို ၁၈၄၂ ခုနှစ်၌ ထုတ်ဝေခဲ့သော “ဘူမိဗေဒ ၏အခြေခံသဘောတရား” စာအုပ်ထဲ၌ နိုင်ငံရေးယား ရေတံခွန်အကြောင်းကို တင် ဆက်ခဲ့သည်။ ဖန်ဆင်းခြင်း သုတေ သနတက္ကသိုလ်၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ ဒေါက်တာ ဂျွန်မောရစ် (John Morris) အဖြေပေးခဲ့သည်။ “ နိုင်ငံရီး ယား အကြောင်းကို လေ့လာသောလေအီးသည် ထိုအရာ၏အဓိက ပန်း တိုင်ကို ပြီးမြောက်စေခဲ့သည်” ဟူ၍၎င်း၊ သမ္မာကျမ်းစာဆိုင်ရာ ဖြစ်ရပ် များ၏ကာလအလိုက်သည် နောဇရေလွမ်း မိုးခြင်းမှစ၍ နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀၀ ကို ခွင့်ပြုနိုင်လိမ့်မဟုတ်ဘဲ၊ နှုတ်ကပတ်တော်ထဲကို မေးခွန်း ထည့်ခြင်းအဖြစ် ခေါ်ဆိုကြောင်း လေအီးပြောဆိုခဲ့သည်။ အကယ်၍ ကမ္ဘာဦးကျမ်း မှားယွင်းခဲ့လျှင်၊ မည်သို့သောအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့ အခြား သော အပိုင်းကို ယုံကြည် နိုင်မည်နည်း။

ဒါဝင်သည် ဟန်စလိုး၏ အကြံပြုချက်ကို လျစ်လျူရှုခဲ့ပြီး၊ သူ၏ ဘူမိ ဗေဒအချက်အလက်များကို အနက်ပြန်နိုင်ဖို့ရန် သမ္မာကျမ်းစာကဲ့သို့ လေအီး၏ စာအုပ်ကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ “ကျွန်ုပ်သည် လေအီး၏ ပထမဦး ဆုံး ထုတ်ဝေသော “ဘူမိဗေဒ၏အခြေခံသဘောတရား”ကို ကျွန်တော်နှင့် အတူ သယ်ဆောင်သွားခဲ့သည်” “ကျွန်ုပ်သည် အာရုံ စူးစိုက်စွာဖြင့် စာပေ လေ့လာမှုများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး၊ ထိုစာ အုပ်သည် နည်းလမ်းပေါင်းများစွာဖြင့် ကျွန်ုပ်ကို အမြင့်ဆုံးလုပ်ဆောင်မှုပေးခဲ့ပါသည်”ဟု ဒါဝင်ရေးသားခဲ့သည်။

သူသည်အာရုံစူးစိုက်မှုဖြင့် လေ့လာခဲ့ပြီး၊ သူဖတ်သည့် အတိုင်းယုံကြည်နေသည်။ ဒါဝင်သည် လေအီး၏ တညီတစ်ညတ်တည်း ဖြစ်တည်နေခြင်း (uniformitarianism) အတွက် များပြားလှသော ကပ်ဘေးများကို ယုံကြည်လက်ခံသော သူ၏ဆရာ၏ယုံကြည်မှုကို လဲလှယ်ခဲ့သည်။ “မြင့်မြတ်လှသော အခြေခံ သဘောတရား၏ အကျိုး သည် လူတစ်ယောက်၏ အားလုံးသော အတွေးအခေါ် ဂီတကိုပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လေအီးကြည့်နေရင်းနှင့်ဘယ်သောအခါ မျှမမြင်ခဲ့သော အရာဖြစ်သော်လည်း လူတစ်ယောက် သူ၏မျက်လုံးများအားဖြင့် တစ်စွန်းတစ်စွာမြင်တွေ့ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာမြေကြီး၏သမိုင်း ယူဆချက်သည် ဇီဝသက်ရှိများ အချိန်ကျော်လွန်၍ မမြင်နိုင်သော အနည်းငယ်ပြောင်းလဲမှုအားဖြင့် ဆင့်ကဲဆင့် ကဲဖြစ်ပေါ်လာသော သူ၏ ထင်မြင်ချက်ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြရန်လို အပ်ခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာကြီးသည် သန်းပေါင်းများစွာ အနောက်သို့ ရောက် ရှိသွားတော့သည်။ ဒါဝင်သည် လေအီး၏စာအုပ်ကို ဘီဝဲပေါ်တွင် ဖတ်ရှုခဲ့ပြီး၊ အင်္ဂလန်သို့ပြန်ရောက် သောအခါ ချက်ခြင်းပင် သူ့ကိုရှာဖွေ ခဲ့သည်။ သူတို့သည် သူငယ်ချင်းများဖြစ် လာကြပြီး၊ ပူပေါင်းဆောင် ရွက်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် လေအီးသည် သူ၏ဒုတိယ အခြေခံသဘောတ ရားစာအုပ်ထဲ၌ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ အမျိုးအစားများကို တစ်သမတ် တည်းဖြစ်ရန် စောင့်ထိန်းခဲ့သည်။ လေအီးသည် ဒါဝင်၏ ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ အယူအဆဖြစ်သော ဇစ်မြစ်ကိုထုတ်ဝေပြီးနောက် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲ ခြင်းကို လက်ခံရန် နောက်ဆုံးမှာတော့ ရောက်လာခဲ့သည်။ ကျွန်ုပ်သည် လေအီးအတွက် အကန့်အသတ်မရှိသောအလေးထား ဖွယ်ရာများရှိပါသည်။ “ အကယ်၍ကျွန်ုပ်၏စာအုပ်များသည် ကျွန်ုပ်အ သိအမှတ်မပြုခဲ့သည့် ထိုအရာ၏ လုံလောက်လောက် အရာများသည် လေအီး၏ ဦးနှောက်တစ်ဝက်မှထွက်လာသော အရာများဖြစ်သကဲ့သို့ ကျွန်တော်ခံစားရသည်ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။

ဒါဝင်သည် သူပြောခဲ့သည့်အတိုင်းလည်း ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ သို့သော်ငြားလည်း လေအီးထံသို့ သူ၏ ဒုတိယအကြိမ်ထုတ်ဝေခဲ့သော ဇစ်မြစ်ထဲ၌ ဤသို့ ဖော်ပြထားခဲ့သည်။

ချား(လ်) လေအီး အီးအမ်အာအပ်စ် (Charles Lyell Esq. FRS.)သို့ ဤဒုတိယအကြိမ်ထုတ်ဝေခြင်းသည် လူသိများသော၊ နှစ်လိုဖွယ်ရာကောင်းသော ဘူမိဗေဒ၏အခြေခံသဘောတရားကို လေ့လာ ခြင်းမှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာခဲ့သော စာရေးသူ၏ ပိုင်ဆိုင်သည့်အ လုပ်နှင့် သိပ္ပံဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုးဖြစ်သည့် ဤခရီးစဉ်၏ အရေးပါဆုံး သော မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းမဆို အသိအမှတ်ပြုသကဲ့သို့ ကျေးဇူးတင် သော ဆန္ဒနှင့်အတူ ဖော်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထိုအရာသည် သဘာဝကပ်ဘေးများမှ (catastrophism) တညီ တစ်ညတ်တည်းဖြစ်တည်နေခြင်း (uniformitarianism)သို့ ပြောင်းလဲပေးခဲ့သော ချား(လ်) လေအီးဖြစ်ပြီး၊ ဒါဝင်၏ ဆင့်ကဲဆင့် ကဲပြောင်းလဲခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ပြုလုပ်ပေးခဲ့သော အရာလည်း ဖြစ်ပါသည်။ မည်ကဲ့သို့အားဖြင့် ဤအဖြစ်အပျက်ဖြစ်ခဲ့သနည်း။ ဒါဝင်သည် ဘီဂဲလ်နှင့်ရွက်လွှင့်နေခဲ့သောအချိန်က သူသည် သမ္မာကျမ်းစာနှင့် လေအီး၏ အခြေခံသဘောတရားဖြစ်သော တန်ဖိုးကြီးသော စာအုပ်နှစ် အုပ်ကို သယ်ဆောင် လာခဲ့သည်ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။ (၅)နှစ်ခန့်ကြာ ပြီးနောက် သူ့လေ့လာစဉ်းစားဆင်ခြင်သည့် သူငှါးယူခဲ့သော စာအုပ်တစ် အုပ်မှာ သမ္မာကျမ်းမဟုတ်ခဲ့ပါ။ ထိုအရာသည် လေအီး၏ အခြေခံသ ဘောတရား စာအုပ်သာဖြစ်ပါသည်။

ဒါဝင် က“အကျွန်ုပ်၏အယူအဆ” ကို တိုးတက်အောင်ပြုလုပ်ခြင်း

ဘီဂဲလ်သဘော H.M.S ပေါ်၌ ငယ်ရွယ်သော သဘာဝလောက ပညာရှင်ဖြစ်သော ဒါဝင်သည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်မှ မတွေ့မမြင်ရ သေးသော မျိုးစိပ်များကို စုဆောင်းရန် ကြီးမားသောအခွင့်ကို ရရှိခဲ့သည်။ ဘီဂဲလ်သဘောသည် တောင်အမေရိကတိုက်၏ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း အနီးရေကြောင်းကို ဆွဲရန် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ရပ်နားမှုများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး၊ ဒါဝင်အား မျိုးစိပ်များကို ရှာဖွေရန်သော်လည်းကောင်း၊ ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ လေ့လာမှုများကိုပြုလုပ်ရန် သော်လည်းကောင်း အခွင့်များကို ဖန်တီးပေး ခဲ့သည်။ သူသည် ဟန်စလိုထံ သို့ လေ့လာနိုင်ဖို့ရန်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားသောကျွမ်းကျင်သူများထံသို့ ပို့ဆောင်ပေးခြင်းအားဖြင့် မျိုးစိပ်များ ကို အမျိုးအစားအဆင့်တန်း သတ်မှတ်ပေးရန် တန်ဖိုးပေါင်းများစွာသော မျိုးစိပ်များကို သဘောနှင့် သယ်ဆောင်လာခဲ့သည်။ ဒါဝင်သည် မီဂါ သရိမ်း (megatherim)၏ ရုပ်ကြွင်းများ၊ ကြီးမားသော မျောက်မောင်း မများ (giant sloth)၊ ဂလီတုန်ဒန် (glyptodont)နှင့် ၄၊ ၅ ပေခန့်ရှည်သော အမှီးရိုသော သင်းခွေချပ်များကဲ့သို့သော စိတ်လှုပ်ရှား ဖွယ်ရာ ရှာဖွေမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထူးခြားသော ကုလားအုတ်များကို ကြည့်ရှုရန် ကျန်ရှိနေသေးသောကြောင့် အင်္ဂလန်သို့ပြန်လာခဲ့ပြီး၊ လှုံ့ဆော် မှုများကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။

ဒါဝင်သည် မြောက်မြားစွာသော သူ၏ လေ့လာခြင်းများ၏ မှတ် တမ်းများကို ပြုစုရေးသားခဲ့ပြီး၊ ဟန်စလိုထံသို့ ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။ ၁၈၃၆ ခုနှစ်တွင် ဒါဝင်သည် အိမ်သို့ပြန်ရောက်လာခဲ့ကာ ဟန်စလိုပြုလုပ် ပေးခဲ့သော သူ၏လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို အများယုံကြည်လက် ခံနိုင်သော သိပ္ပံနည်းကျသော ဂျာနယ်များကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ဟန်စလို သည် သိပ္ပံဆိုင်ရာအလုပ်များနှင့် သူ့အားကိုးနှစ်သက်သော ကျောင်းသား အကြောင်းကို ကမ္ဘာကြီးသိစေရန် ဒါဝင်ကိုပြုလုပ်ပေးသော ဆရာအဖြစ် နာမည်ကျော်ကြားခဲ့သည်။ ဒါဝင်အိမ်သို့ပြန်ရောက်လာသောအခါ အတတ်ပညာဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ၌ သူရဲကောင်းသဖွယ် ခေါ်ဆိုခဲ့သည်။ သူသည် ယခုအချိန်

ကောင်းမွန်စွာလေ့လာနေသော သဘာဝလောက ပညာရှင်ဖြစ်ခဲ့ပြီး၊ ဟန်စလိုး၏ ကျေးဇူးကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သူ၏ ရေကြောင်းခရီးစဉ် မှတ်တမ်းများသည် တန်ဖိုးရှိသော အရာများဖြစ်လာ ကြပြီး၊ စာရေးဆရာ တစ်ယောက်အဖြစ်အခြေကျသူတစ် ယောက်ဖြစ်ရန်နှင့် သဘာဝလောကပညာရှင်တစ်ယောက်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရရန် ဒါဝင်ကို အခွင့်အရေးများစွာ ပေးစွမ်းခဲ့သည်။

သူသည် ရေကြောင်းခရီးစဉ်တွင်ရရှိခဲ့သော မျိုးရိုးစဉ်ဆက်ထား သောအစီအစဉ်၌ အတွေ့အကြုံများကို ဇာတ်ကြောင်းပြန်ခဲ့ပြီး၊ ဘီဂဲလ်သင်္ဘော H.M.S နှင့် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်သို့ ရွက်လွှင့်ခဲ့သောအချိန်အတွင်း တိုင်းနိုင်ငံအရပ်ရပ်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့ပြီး သဘာဝဆိုင်ရာ သမိုင်း နှင့် ဘူမိဗေဒပညာရပ်များကို သုတေသနကျနာယ်အဖြစ် သဘောရေ ယာဉ်မှူး ရောဖက်ဖတ်စ်ရေး (Robert Fitzroy) အယ်ဒီတာအမိန့်ဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ယနေ့တွင် ထိုစာအုပ်ကို ဘီဂဲလ်၏ပင်လယ်ရေကြောင်း ခရီးစဉ်အဖြစ် လူများသိကြသည်။

နို့တိုက်သတ္တဝါများ၏ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ သူ ရစ်ချက်အိုဝင် (Richard Owen)နှင့် ဘီဂဲလ်သင်္ဘော H.M.S ရေကြောင်းခရီးစဉ်၏ တိရိစ္ဆာန်ဗေဒအားဖြင့် နို့တိုက်သတ္တဝါများအပေါ်၌ ဆိုသည့်စာအုပ်ကို ထုတ်ဝေခဲ့သူ ဂျော့ဝါတာဟောက်စ် (George Waterhous) တို့နှင့်အတူ ပူပေါင်း ဆောင်ရွက်သော ကြိုးစားမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ဒါဝင်သည် သူ၏ဘဝအသက်တာ၌ စာအုပ်ပေါင်း ၂၃အုပ်ကို ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး၊ သူ၏ဘဝအသက်တာသမိုင်းအတွက် ကြီးမားသော အောင်မြင်မှုရရှိရန် စာအုပ်များနှင့် လစဉ်ထုတ်စာစောင် ၁၄၀ ကျော် ထောက်ပံ့ကြေးများရရှိသော အရေးသွက် ဆုံးသော စာရေးဆရာတစ် ယောက်ဖြစ်ပါသည်။ ဒါဝင်သည် သဘာဝလောက ပညာရှင်အဖြစ် အရည်အချင်းမပြည့်မီသူအဖြစ်လူများစွာကထင်ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် သူသည် ဘာသာရေး ကျောင်းသားတစ်ယောက်ဖြစ်သော ကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဆန့်ကျင်မှုများသည် မှန်ကန်ပါသည်။ ဒါဝင်သည် သူ၏ ဘဝအသက်တာကို ဇစ်မြစ်များကိုလေ့လာရင်းဖြင့် အချိန်ကုန်ခဲ့ပြီး၊ ခေတ်တစ် တစ်ခေတ်၏သဘာဝ လောကပညာရှင်အဖြစ်သော်၎င်း၊ သိပ္ပံပညာရှင်အ ဖြစ်သော်၎င်း အမြင့်ဆုံး လေးစားခံခဲ့ရသူတစ်ယောက် ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း သူသည် ကန်းဘရိတ် (Cambridge) တွင် ရှိသောအချိန်၌ အချို့ အလွန်အစွန်းရောက်သည့် သိပ္ပံပညာရှင်များ နှင့်အတူ မိတ်ဆွေဖွဲ့ကာ အခွင့်အရေးကို အရယူခဲ့သည်။ သိပ္ပံဆိုင်ရာ ၌သော်၎င်း၊ အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာရပ်တည် ချက်များ (ကျွန်ုပ်အပါအဝင်) ၌သော်၎င်း သူ၏အဆုံးချက်ကို သဘောမတူကြ သောသူများစွာ ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း သူသည် ရာကျော်ထုတ်ဝေခဲ့သော၊ သုတေသ နမူတမ်းများနှင့် စာအုပ်များနှင့်အတူ သဘာဝနှင့်ဆိုင်သောသိပ္ပံ ပညာ၌ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားခြင်းကို ကောင်းစွာ အုတ်မြစ်ကျတည်ခဲ့သည်။

ဒါဝင်သည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းကို လုံးဝစိတ် ဝင်စားခြင်း မရှိသော်လည်း ငွေရေးကြေးရေးကို ကောင်းမွန်စွာ ထိန်းသိမ်း ထားသူတစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ သူသည် “ကျွန်ုပ်၏အသက်တာကို မြုပ်နှံဖို့ရန် ပျော်ရွှင်၊ ဝမ်းမြောက်စွာဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ပေးခဲ့သော အ ကြောင်းကိစ္စများနှင့်အတူသွား” ချင်ခဲ့သည်။ သူသည် သိပ္ပံလောကကမ္ဘာ ထဲသို့ ရုတ်တရပ်ဝင်ရောက်လာခဲ့ပြီး၊ လူများစွာ၏ ဦးခေါင်းကိုလှည့် စေခဲ့သော မျိုးစပ်များကို စုဆောင်းခြင်းနှင့်အတူ ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ သူသည် အကျိုးအမြတ် အခွင့်အရေးအားလုံးကို ရယူခဲ့ပြီး၊ ဗျာက် မောင်းမများ (giant sloth)၊ သင်းခွေချပ်များ (armadillo) နှင့် ဂါလာပါဂိုးစ် (Galapagos) ပင်လယ်လိပ် များကဲ့သို့ ဆန်းပြားသည့်

သတ္တိများနှင့် ကင်းလိပ်ချော့သို့သော ဧရာမသတ္တဝါများတို့၏ ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်းများစွာကို စိတ်ဝင်စားခဲ့ပြီး၊ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများနှင့် မျိုးစိပ် များစွာကို တစ်လုံးတစ်ဝတည်းဖြစ်ရန်အသုံးပြုခဲ့သည်။

သူ့စုဆောင်းခဲ့သော မျိုးစိပ်များသည် လူထုဆီသို့ စိတ်ဝင်စားခြင်း တစ် ခုသာမက၊ နာမည်ကျော်ကြားသော အတော်ဆုံး ခန္ဓာဗေဒလေ့လာ သူများနှင့် ထင်ရှားသော သိပ္ပံပညာရှင်များသော်၎င်း၊ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ သော ရစ်ချက်အိုဝင် (Richard Owen)အပါအဝင် နာမည်ကျော် ကြားသော သိပ္ပံပညာရှင်များစွာကိုလည်း ဆွဲဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအရာကို အများအားဖြင့် ခွဲခြားသိမြင်ခဲ့သော သိပ္ပံပညာရှင်သည် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဒါဝင်၏ စာရွက်စာတမ်းများနှင့်အတူ သူ့ကိုယ်တိုင် တွဲဖက်စာရေး ဆရာအဖြစ် စာရွက်စာတမ်း ၆၀၀ ကျော်ကို ထုတ်ဝေ ခဲ့သည်။ သူသည် ဒါဝင်၏ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များကို စိတ်လှုပ်ရှားခဲ့ပြီး၊ ယုံကြည်စိတ်ချရသော သိပ္ပံပညာရှင်အဖြစ် သူ့ကို အုတ်မြစ်ချနေခဲ့ပြီး၊ အတတ်ပညာဆိုင်ရာအသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ပေးအပ်ခဲ့သည်။

အိုဝင်သည် သူတို့၏ သုတေသနစာစောင်ကို တွဲဖက်ထုတ် ဝေခဲ့သော အချိန်၌ ဒါဝင်သည် သူ၏ဆင့်ကဲဆင့်ကဲပြောင်းလဲခြင်း အယူအဆအား ပြုလုပ်နေခြင်းကို မသိရှိခဲ့သော ပွင့်လင်းသောသိပ္ပံ ပညာရှင်တစ်ယောက်ဖြစ်သည်မှာ ဂရုပြုရန် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ကောင်း သောအရာပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဇစ်မြစ်ကို ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးနောက် အိုဝင်သည် ၁၈၆၀ခုနှစ်၌ ဒါဝင်ကို “ခွေးဘီးလူး” ဟုခေါ် သော သောမတ်(စ်) ဟူးစ်လေး (Thomas Huxley)နှင့် စကားရည်လှဖို့ရန် ပြင်ဆင်နေသော ဘုန်းတော်ကြီး ဆေးမွဲလ် ဝီးဘာဖို့ဒ် (Samuel Willberforce) ကို ကူညီခဲ့သည်။ ဒါဝင်၏ဆင့်ကဲဆင့်ကဲပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပထမဦးဆုံးနှင့် ကျော်ကြားသော လူထုစကားရည်လှပွဲကြီးကို ဒါဝင် ဖျားနာခြင်း ဝေဒနာကို ခံစားခဲ့ရခြင်းကြောင့် တက်ရောက်ပါ ဝင်နိုင် ခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။

ဒါဝင်သည် ပြောင်းလဲသောလူသားအဖြစ် သူ၏ ၅နှစ်တာ ရေကြောင်း လေလှာရေးခရီးမှ ပြန်လည်ပြီး ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ဂါလာ ပါဂို(စ်) ကျွန်းများ၌ တစ်ခုချင်းစီလိုက် မျိုးစိပ်များကို စုဆောင်းခဲ့ခြင်းသည် သူ့အပေါ်သို့ လေးနက်သော ခံစားမှုကို ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ဒါဝင်၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရာဆိုင်ရာ မှတ်စုစာအုပ်များကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ဖို့ရန် အခွင့်အ ရေးရရှိခဲ့သော နိုင်းလ်အီတာရ်ချ် (Nile Eldredge)သည် လေ့လာ ခြင်းများ၊ သရုပ်ဖော်ချက်များနှင့် ပုံစံကားချပ် များသည် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ရှင်းလင်းသော လမ်းပြခြင်းနှင့် ရေးခဲ့ ကြောင်းကိုမြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ ထိုအ ရာသည် အညွှန်ပေါက်နေသောအတွေးအခေါ် အဖြစ် “ကျွန်ုပ်၏အ တွေးအခေါ်”ကို ရေးသားရန်စတင်ခဲ့ရသကဲ့သို့ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ဘုရားသခင်အားဖြင့်စီမံပေးထားသော မျိုးစိပ်များ၏ မပြောင်းလဲ နိုင် သော အတွေးအခေါ်ကို စွန့်လွှတ်ကာ အသွင်ပြောင်းခြင်းအယူအဆကို သီကုံးရေးဖွဲ့နေခဲ့သည်။ သူသည် အငြင်းပွားမှုများကိုသယ်ဆောင်ပေး သော လေ့လာခြင်း၏လမ်းသစ်ကို စတင်လျှောက်လှမ်းခဲ့ပြီး၊ ဘုရားသ ခင်၏ညီမျှခြင်း ကို ယူဆောင်သွားခဲ့သည်။

သူသည် ရွေးချယ်ခြင်းကို ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး၊ ထိုအရာသည် သူ၏အကြိုက်ဆုံး ဆရာဖြစ်သော ဟန်စလိုး (သို့မဟုတ်) ပါမောက္ခ ဆီးတ်ချ်ဝိ(ခ)တို့၏ လမ်းပြ ခြင်းထဲ၌ သွားလာခဲ့သောအရာမဟုတ်ပါ။ ဇစ်မြစ်ကို ဒါဝင်ထုတ်ဝေခဲ့သောအချိန်၌ သူသည် မှတ်စုနှင့်တကွ မိတ္တူကို ဟန်စလိုးထံသို့ ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။ “ကျွန်ုပ်သည် ဤအရေးကိစ္စ၌ သင့်ရဲ့တပည့်ကို ထောက်ခံပေးမှာကို အလွန်ဘဲ စိုးရိမ်မိပါသည်” ဟုရေးသားခဲ့သည်။ သူရေးခဲ့သည့်အတိုင်းအမှန်တကယ်ဖြစ် လာသည်။ “ကျွန်တော်သူ့ကိုပြောခဲ့သည်မှာ သူ၏

မှန်းဆချက်များကို ခိုင်မာသောသက်သေအထောက်များ မမြင်ရဘဲ ကျွန်ုပ်သဘောမတူညီနိုင်ဘူး” ဟု ဟန်စလိုပြောဆိုခဲ့သည်။ ဟန်စလို၏ အရင်းနှီးဆုံးသူငယ်ချင်း ယောက်ဖဖြစ်သူ လီယိုနာ ဂျင်းနစ် (Leonard Jenyns) သည် ဖော်ပြအတွက် ဟန်စလို၏ တုံ့ပြန်ချက်ကို အကျဉ်းချုပ်ခဲ့သည်။

ပြီးခဲ့သော ပေးစာများ၌ ကျွန်ုပ်ဆီသို့ သူ ကျွန်ုပ်ကိုပြောခဲ့သည်မှာ မှန်ကန်သောအရာ (သို့) မမှန်ကန်သောအရာများဖြစ်သည့် ဒါဝင်၏ များပြားလှသော စိတ်ကူးယဉ်သက်သက်များ၊ များပြားလှသောယူဆ ချက်များ၌ ရှိသည်ဟု ကျွန်တော်ထင်ခဲ့သည်။ ထိုအပြင် နောက်ထပ်မေး ခွန်းသည် ထိုအရင်းအမြစ်များ၏ ရှေ့သို့ ထပ်ချပ်မကွာလိုက်ခဲ့ပြီး၊ ဘယ်သောအခါအဖြေရှင်းနိုင်သောအရာကဲ့သို့သော ခက်ခဲမှုများသည် ပတ်ပတ်လည်တွင်ရှိနေခဲ့သည်။ ဤအချက်၌မကောင်းဆိုးဝါး၏ ဖော်ပြအထဲသို့ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကဲ့သို့ မျော်လင့်ချက်မရှိခြင်း အကြောင်းကို ဖော်ပြ၏ မူလထဲသို့ စုံစမ်းရန် စဉ်းစားခဲ့သည်ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။

ဒါဝင်၏ ဖော်ပြသည် စိတ်ကူးယဉ်ပြီး စိတ်ကူးသက်သက်နှင့် ပဟေဠိ တစ်ဖြစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုအရာထဲတွင် အချက်အလက်များ၊ ပုံစံကားချပ်များ၊ ဇယားများ၊ အဆိုပြုချက်များနှင့် ပြီးဆုံးခဲ့ပြီးသော သုတေသနစာတမ်းများ၏ ကိုးကားချက်များ ပါဝင်သည်။ ထိုအရာကို မရေရာခြင်း၊ မတိကျခြင်းနှင့်အတူ ဖုံးအုပ်နေခဲ့သော အလုပ်ကဲ့သို့ အခြေခံအားဖြင့် ဖော်ပြသည်။

ယနေ့တွင် တူညီသော ပြဿနာတည်ရှိခြင်းနှင့် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲပြောင်းလဲခြင်းကို ဆက်ကပ်အပ်နှံကြသူများသည် သူတို့၏ အဆိုပြုများသည် အခြေအမြစ်မရှိသော အချက်အလက်ကို မျက်ကွယ်ပြုနေ ခဲ့ကြသည်။ ထိုအရာသည် အခက်အခဲမြောက်မြား စွာနှင့်ပတ်လည်ဝိုင်း နေရန် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည်။

သင်သည် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲပြောင်းလဲခြင်းအမှန်တကယ်ဖြစ်ပွားပုံကို မမြင်ရဘဲ မည်ကဲ့သို့ ဤအဆိုမူကြမ်းကို စမ်းသပ်နိုင်မည်နည်း။ မမြင်နိုင်သော အမီးဗား (Amoeba) မှ မြင်နိုင်သော အမီးဗားဖြစ်လာခြင်းကို သင်မြင်နိုင်ပါရဲ့လား။ မျောက်မှ လူဖြစ်လာသည်ကို မည်သို့အားဖြင့် သင်မြင်နိုင်ပါသနည်း။ ထိုအရာ သည် မျော်လင့်ချက်မရှိသောအရာဟု ဟန်စလိုပြောဆိုခဲ့သည်။

ဒါဝင်၏ ဘူမိဗေဒပါမောက္ခတစ်ဦးဖြစ်သူ အာဒ်ဆွိတ်ချိဝိ(ခ) သည် သူ၏ဖခင်ထံသို့ တစ်ကြိမ်ချီးကျူးစကားပြောဆိုခဲ့သည်။ “ဒါဝင် သည် သိပ္ပံဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍကို ဦးဆောင်နေသောလူများကြားမှာ နေရာယူသင့်သည်” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဖော်ပြ၏ မိတ္တူကို ပြန်လည် ဆန်းစစ်နေစေကာမူ သူသည် ၁၈၅၉ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၄ရက်နေ့၌ ပို့ပေးခဲ့သော ရိုးသားပွင်လင်းသောပေးစာ၌ ဒါဝင်ထံသို့ ပြောဆိုခဲ့သကဲ့ သို့ အလွန်ပင် စိတ်ပျက်ခြင်းခံစားခဲ့သည်။

ကျွန်ုပ် သင်၏စာအုပ်ကို ဝမ်းမြောက်ပျော်ရွှင်ခြင်းထက် ပို၍ နာကျင်စွာဖြင့် ဖတ်ရှုခဲ့သည်။ ထိုစာအုပ်၏အပိုင်း (၁)ကို အလွန်ပင် သဘောကျခဲ့ပြီး၊ အပိုင်း (၂)သည် ကျွန်ုပ်၏အဆုံးပိုင်း နာကျင်မှုများကို ရယ်မောခဲ့သည်။ အခြားသော အပိုင်း(၁)ကို ဝမ်းနည်းမှုများနှင့် ဖတ်ရှုခဲ့သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သူတို့သည် အစွန်းရောက်သော မှားယွင်းခြင်းနှင့် ပူပင်သောကရောက်စေသော ထိခိုက်နစ်နာခြင်းဟု ထင်မိပါသည်။ လကမ္ဘာသို့ ကျွန်ုပ်တို့နှင့်အတူ ရွက်လွှင့်ရန် ဂိုဏ်းချုပ် ဝီကင်း(စ်) (Bishop Wilkins)၏ ရွှေလျားနိုင်ခြင်းကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်ထင်ပါသည်။ ရိုင်းစိုင်းခြင်းကဲ့သို့ စက်ယန္တရားကို ကျွန်ုပ်တို့စတင်ခဲ့ကာ၊ မှန်ကန်သော ဝင်ခွင့်ပြုခြင်း၏နည်းလမ်း၊ ခိုင်မာသော ခန္ဓာကိုယ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမှန်တ ရားအားလုံး ဓါတ်ရထား၏လမ်းပေါ်၌ မောင်းနှင်ခဲ့ပြီးနောက် သင်သည် အပြီးအပိုင်စွန့်ခွာခဲ့သည်။

ဒါဝင်သည် စိတ်ကူးယဉ်ဆန်သော ယူဆချက်အပေါ်၌ အခြေခံ ထားသော အရာများကို အဆုံးသတ်ရန် မည်ကဲ့သို့ ရောက်လာနိုင် သနည်းဟု ဆွီးတံချိဝိ(ခံ) မေးခဲ့သည်။ ဆွီးတံချိဝိ(ခံ)၊ ဟန်စလိုး နှင့် လက်ရှိအခြေအနေ နောက်ကိုလိုက်နေကြသော ဝေဖန်သူများစွာသည် ဤသာမန်ရည်ရွယ်ချက်ကို ဝေငှကြသည်။ ဒါဝင်၏ ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲခြင်း၌ရှိသော သိပ္ပံပညာသည် မည်သည့်အရပ်တွင်ရှိသနည်း။

ဟန်စလိုးနှင့် ဆွီးတံချိဝိ(ခံ)သည် ဒါဝင်၏အယူအဆကို ကန့်ကွက်ခဲ့ ကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအရာသည် ဘုရားသခင်ဖန်ဆင်းခဲ့သော အသက်၏ အခြေခံသဘောတရားကို ချိုး ဖောက်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဂျင်းနေး(စ်) (Jenyns)၊ ဟန်စလိုးတို့အရ ဒါဝင်၏အယူအဆကို ကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် “ထိုအရာသည် ဘုရားသခင်၏ ရာထူးနေရာကို ခွင့်မပြုပေးခဲ့သော ကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။

“အလွန်ပင်မြတ်နိုးဖွယ်ရာကောင်းသောနည်းပြ” ကဲ့သို့ ဒါဝင် ဖော်ပြပေးခဲ့သော ဂျွန်စတီဗန် ဟန်စလိုး (John Stevens Henslow) သည် နာမည်ကျော် သဘာဝလောကပညာရှင်ဖြစ်ဖို့ရန် ဒါဝင်ကို တံခါးဖွင့်ပေးခဲ့သည်။ ကံမကောင်းစွာဖြင့် သူ၏ နာမည်ကျော် ကျောင်း သားနောက်ဆုံးတွင်ပြည့်စုံစွာဖြင့် အဆိုတင်သွင်းခဲ့သော အရာသည် ဟန်စ လိုး၏ အဓိကကျသော ခံယူချက်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခဲ့သည်။ စင်စစ် ဒါဝင်သည် အထောက်အထားနှင့် လူ သားများထံသို့ သေစေနိုင်သော အ တွေးအခေါ်၏ အန္တရာယ်နှင့်အတူ ယခင်က ရှိခဲ့သော ယုံကြည်ခြင်းကို ကျော်လွန်သွားခဲ့တော့သည်။